

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ ÚPRAVY
MANŽELSTVÍ A PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE S GLOSÁŘEM

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autor práce: Lucie Kačerová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, dne 2. května 2018

.....
Lucie Kačerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytoval při psaní této práce, a především za jeho čas, který mi věnoval během konzultací.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním institutu manželství v právní úpravě České Republiky a Francie. Obsahem práce je detailní analýza vzniku a zániku manželství ve dvou odlišných právních úpravách. Hlavním cílem je komparace vzniku a zániku českého a francouzského manželství především s důrazem na hledání odlišností právních úprav. Jazyková část práce se skládá z rozboru problematických francouzských pojmů a česko-francouzského terminologického glosáře.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Rodinné právo, manželství, rozvod, sňatek, snoubenci

ABSTRACT

The thesis deals with particularised comparison of marriage in the Czech and French law system. The first part of this thesis explains the principal words such as marriage and divorce and their different conceptions and definitions between two cultures. Most important part of this thesis is comparative analysis of marriage solemnizations in the Czech Republic and in France as well as divorce in these two European countries. The language part of the thesis is set up of the analysis of French terms and Czech-French terminology vocabulary. The thesis contributes to understand the knowledge of Czech and French legal systems in the terms of family law.

KEYWORDS:

Family law, marriage, divorce, wedding, fiancé

Obsah

Úvod.....	5
1. Obecná definice pojmů.....	7
<i>1.1 Manželství.....</i>	<i>7</i>
<i>1.2 Rozvod.....</i>	<i>8</i>
2. Obecná charakteristika rodinného práva.....	11
<i>2.1 České moderní rodinné právo.....</i>	<i>11</i>
<i>2.1.1 Historický vývoj.....</i>	<i>11</i>
<i>2.1.2 Prameny.....</i>	<i>13</i>
<i>2.2 Francouzské moderní rodinné právo.....</i>	<i>14</i>
<i>2.2.1 Historický vývoj.....</i>	<i>14</i>
<i>2.2.2 Prameny.....</i>	<i>16</i>
3. Vznik manželství v české právní úpravě.....	17
<i>3.1 Podmínky vzniku.....</i>	<i>17</i>
<i>3.2 Neplatnost manželství.....</i>	<i>19</i>
<i>3.3 Formy.....</i>	<i>20</i>
<i>3.3.1 Občanský sňatek.....</i>	<i>20</i>
<i>3.3.2 Církevní sňatek.....</i>	<i>21</i>
<i>3.3.3 Jiné formy soužití.....</i>	<i>21</i>

4.	Vznik manželství ve francouzské právní úpravě	23
4.1	<i>Podmínky vzniku</i>	23
4.2	<i>Neplatnost manželství.....</i>	26
4.3	<i>Formy.....</i>	26
4.3.1	<i>Občanský sňatek</i>	26
4.3.2	<i>Jiné formy soužití.....</i>	27
5.	Zánik manželství v českém právu	29
5.1	<i>Zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého</i>	29
5.2	<i>Zánik manželství změnou pohlaví.....</i>	30
5.3	<i>Zánik manželství rozvodem</i>	30
6.	Zánik manželství ve francouzském právu	32
6.1	<i>Zánik manželství rozvodem</i>	32
6.2	<i>Manželská rozluka (séparation du corps).....</i>	34
7.	Komparativní analýza	35
7.1	<i>Komparace vzniku manželství</i>	35
7.2	<i>Komparace zániku.....</i>	38
8.	Rozbor příslušné právní terminologie	40
8.1	<i>Rozbor problematických pojmů.....</i>	40
8.2	<i>Glosář.....</i>	46
	Závěr.....	49

Resumé.....	51
Seznam použité literatury	53
Seznam příloh	57

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ABGB	Všeobecný zákoník občanský z r. 1811 (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch)
C. civ.	Code civil, francouzský občanský zákoník
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
NOZ	Nový občanský zákoník (89/2012 Sb.)
OSŘ	Občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Sb.)
TGI	Tribunal de Grande Instance, francouzský soud
SZS	zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů;
ZRP	zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů
ZSŘ	zákon o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb.
ZSPOD	zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.

Úvod

Manželství je pojem, který se týká každého z nás. Přestože naše společnost se nepřestává měnit a vyvíjet, manželství je fenomén, který od minulosti až do současnosti nemá obdoby. Manželství je stále nejběžnější svazek mezi mužem a ženou bez ohledu na náboženské, sociální či ekonomické rozdíly společnosti. Ačkoliv se manželství v každé právní úpravě může lišit, účel vzniku manželství je ve všech kulturách neměnný tj. založení rodiny a řádná výchova dětí.¹

Z historického hlediska je manželství prvním krokem k založení rodiny. Definice rodiny není jednoznačná a pro každého pojem rodina znamená něco trochu jiného, pro někoho rodinu představuje partner a děti, někdo si představuje své rodiče či prarodiče a jiný pod pojmem rodina vidí několik partnerů a všechny jejich děti. I přesto nespočet názorů a definic hraje rodina velmi důležitou roli v životě každého z nás.² Za posledních pár desítek let se společnost změnila a vzhledem ke stále se snižovanému počtu uzavřených manželství se některé státy rozhodly přizpůsobit své právní úpravy a tudíž definovat i jiné formy soužití dvou jedinců než právě manželství.

Důvodem výběru tohoto tématu je myšlenka, že manželství bylo, je a pravděpodobně bude i v dalších letech aktuálním tématem³ a mnoho lidí se s ním může ztotožnit, neboť manželství se týká ať už přímo, nebo alespoň z doslechu každého z nás. Dalším příkladem aktuality tématu jsou například diskuse o homosexuálním manželství v České republice⁴. Ve srovnání s minulostí, kdy měli lidé tendenci vstupovat do manželství hlavně za účelem založení rodiny, dnešní snoubenci často vstupují do manželství z ekonomických či majetkových důvodů.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat právní úpravu vzniku a zániku manželství v České republice a Francii a následně vytvořit srovnání právních úprav těchto dvou evropských států. Z těchto důvodů bych chtěla prozkoumat právní úpravu vzniku a zániku manželství ve Francii a následně ji také porovnat s naší právní úpravou v otázce manželství. I přesto, že vzdálenost těchto dvou států není příliš velká, předpokládám, že

¹ § 655 NOZ 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník

² STARBUCK, Gene H. Families in context: understanding the sociology of families. Third Edition. Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2014. s. 1

³ Here are the 27 countries where same-sex marriage is officially legal - ABC News. ABC News – Breaking News, Latest News, Headlines & Videos [online]. Copyright © 2019 ABC News Internet Ventures. All rights reserved. [cit. 28. 04. 2019].

Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Culture/27-countries-sex-marriage-officially-legal/story?id=56041136>

⁴ <https://www.jsmefer.cz/aktuality>

zde objevím několik rozdílů. Přestože je mým hlavním cílem porovnat a nalézt odlišnosti právních úprav manželství, ráda bych navíc dokázala, že každá právní úprava nabízí existenci i jiné formy soužití dvou jedinců než je právě manželství.

Je zřejmé, že vývoj rodinného práva a s ním i úprava vzniku a zániku manželství probíhaly jak ve Francii, tak v České republice v závislosti na konkrétních společensko-ekonomických podmínkách různě, ale vezmeme-li v potaz prameny, domnívám se, že oba tyto státy mají relativně podobné tradice.

Obsah práce je rozdělen do osmi kapitol. V první části mé práce se budu zabývat obecnou definicí a přiblížením hlavních pojmů. Popisovanými pojmy jsou manželství a rozvod, neboť právě tyto dva pojmy považuji za klíčové pojmy mé práce.

Ve druhé kapitole přiblížím historický vývoj rodinného práva v obou zemích a vysvětlím, jak se vyvíjely a popřípadě měnily principy rodinného práva jak v České Republice, tak ve Francii. Součástí této kapitoly jsou také současné prameny a zdroje rodinného práva obou zkoumaných právních úprav.

Hlavní část mé bakalářské práce bude věnována vzniku a zániku manželství. Třetí a čtvrtá kapitola se tedy bude zabývat samotným vznikem manželství v České republice a ve Francii. V příslušných podkapitolách budou popisovány podmínky, které jsou nezbytné pro uzavření manželství, a překážky, které naopak vylučují vstup snoubencům do manželství. Dále budou v této kapitole popsány zákonem stanovené formy manželství v jednotlivých zemích. Navíc obsahem jednotlivých podkapitol budou i jiné formy spojení dvou jedinců, které jsou definované ve francouzské či české právní úpravě.

V následujících dvou kapitolách se budu zabývat zánikem manželství v České Republice a ve Francii. V podkapitolách detailněji popisují zákonem stanovené formy ukončení manželství.

Sedmá kapitola představuje důležitou část práce, ve které bude provedena komparativní analýza obou zkoumaných právních úprav vzniku a zániku manželství především s důrazem na hledání odlišností již zmíněných právních úprav.

Osmá kapitola práce představuje zásadní část, neboť obsahuje jazykovou část. Právě v této kapitole vysvětluji a překládám problematiku francouzské pojmy, které by mohly způsobit těžkosti v překladu. Mezi můj další úkol této kapitoly patří sestavení česko-francouzského terminologického glosáře.

Ukončení práce bude věnováno resumé ve francouzském jazyce, které představuje shrnutí celé bakalářské práce.

1. Obecná definice pojmů

V této kapitole se budu věnovat charakteristice důležitých pojmů práce. Za klíčová slova považuji pojem „manželství“ a „rozvod“. Právě tyto dva pojmy se pokusím definovat a stručně přiblížit.

1.1 Manželství

Manželství je právním pojem, který přesahuje hned do několika rovin- sociologické, morální, duchovní, ekonomické či kulturní.

Ve většině kultur je manželství společensky uznávaný svazek muže a ženy. Tento svazek dvou jedinců je považován za velmi blízký vztah, kterému se nic nevyrovná. Americký antropolog Robert F. Murphy definuje manželství jako trvalý svazek mezi mužem (muži) a ženou (ženami), který partnerům dává vzájemné výhradní sexuální a ekonomické právo a uděluje společenskou totožnost dětem, které z toho svazku vzejdou.

5

Naše společnost se neustále vyvíjí a stejně je tomu i u manželství. V moderní společnosti upravuje většina právních řádů států celého světa různé formy svazku mezi dvěma osobami. Například v České republice je možné uzavřít manželství mezi osobami různého pohlaví, druhou formou svazku dvou osob je tzv. registrované partnerství, které dovoluje uzavřít svazek pouze osobám stejného pohlaví. Českou právní úpravu registrovaného partnerství nalezneme v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. V porovnání s českou právní úpravou, francouzská právní úprava připouští jak heterosexuální manželství, tak homosexuální manželství. Francouzský zákonodárce navíc také definuje i jiné formy soužití dvou osob stejného či různého pohlaví. Tyto formy soužití jsou detailněji popsány v kapitole 4.2.2 práce.

Ottův naučný slovník popisuje manželství takto: „*spojení muže a ženy odpovídající právu*“ a dodává, že „*právní řad upravil poměr mezi mužem a ženou, že z přirozeného lidského poměru se stal poměr právní.*“⁶

Sociologická encyklopedie Z. R. Nešpora uvádí, že manželství je uznávaný, legalizovaný sexuální vztah mezi dvěma nebo více partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve či později stane základem rodiny. Manželství může mít více

5 Murphy, R.F.: Úvod do kulturní a sociální antropologie. SLON, Praha 1999, s. 73-74.

⁶ Sdružení pro Ottův slovník naučný. Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. 16. díl Líh – Media. fotoreprint. Praha: Paseka, 1999, s. 795.

forem spojení, buď platí zásada monogamie, nebo spojení více žen a mužů. „*Legalizace manželství se provádí většinou sňatkem, který bývá (ne nutně) spojen s určitými rituály, jež jej předcházejí (námluvy, zasnoubení) i které jej provázejí (svatba). Dodávají m. spol. vážnost a zároveň naznačují jeho budoucí spol. i ekon. postavení. Manželé se stávají příbuznými na nepokrevním základě (viz příbuzenství nepokrevní) a každý z nich získává další příbuzné, kteří patřili původně k partnerovi. Naplní-li se spol. smysl m. založením rodiny, zůstává m. jedním z jejich nosných vztahů. Kvalita manželského vztahu ovlivňuje i kvalitu vztahů k dětem i dětí navzájem a dětí k rodičům. Na m. se lze dívat také jako na proces permanentního vzájemného přizpůsobování partnerů, kteří se učí svým rolím, modifikují je, přijímají nové role (zejm. roli rodičů a později prarodičů). Musí se přitom vypořádat s každodenními stereotypními činnostmi i s mezními životními situacemi. M. je specif. intimní vztah, který se udržuje tím, že dospěje k více či méně trvalé kohezi. V tom případě stmeluje rodinu, zakládá spokojenost ostatních jejích členů.*“⁷

Francouzský spisovatel Honoré de Balzac cituje manželství následovně: „*Manželství je založeno na úctě, na obětech, které jeden přináší druhému.*“⁸

Zákon č. 89/2012 (Nový občanský zákoník, dále jen „NOZ“) definuje manželství takto: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“⁹

Manželství je tedy především právní vztah, který vzniká dobrovolným souhlasem založeným na zákonem stanovených podmínkách. V případě splnění sňatečné způsobilosti není manželství nijak věkově omezeno.

1.2 Rozvod

Rozvod je rovněž právním pojmem, který představuje jednu z možností ukončení manželství. Stejně jako pojem manželství, rozvod přesahuje z oblasti rodinného práva i do dalších oblastí, např. často se týká nejen manželů, ale i jejich dětí či případně majetkového vypořádání.

⁷ Manželství – Sociologická encyklopedie. [online]. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Manzelstvi>

⁸ Honoré De Balzac, [online]. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://citaty.net/autori/honore-de-balzac/citaty-o-manzelstvi/>

⁹ § 655 NOZ 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník

Rozvod je poměrně novodobý pojem, který se neustále nepřestává v evropských zemích vyvíjet. V Evropě můžeme vidět mnoho právních úprav a každá země řeší otázku zániku manželství rozdílným způsobem.

Profesor Ivo Možný zmiňuje: „*V historickém srovnání se ukazuje, že manželství v minulosti nikdy netrvalo tak dlouho jako průměrné manželství dnes. A to i při padesátiprocentní rozvodovosti*“¹⁰

Ottův slovník naučný definuje rozvod takto: lat. *divortium* (rozvod) *je totiž zrušení manželství vůlí stran, buď oboustranně (communi consensu) nebo vůlí jednoho z nich (zapuzení).*¹¹

Sociologická encyklopedie Z. R. Nešpora definuje, že rozvod je chápán jako právní zrušení manželství během života obou partnerů, kterému předcházela reálný rozpad. „*Rozpad manželství za života obou partnerů nemusí být ovšem spojen s právním aktem. V řadě kultur končí manželství prostým, společností nekontrolovaným, nevidovaným a nesankcionovaným rozchodem partnerů. Zvykově či právně je většinou zajištěna péče o děti z rozpadlých manželství, příp. o ženu, podobně jako při ovdovění a tam, kde existuje instituce věna či „prodeje nevěst“, také převod majetku (většinou jde o vrácení příslušné finanční částky nebo materiální hodnoty rodičům). Křesťanství r. v zásadě zavrhuje, protože sňatek považuje za trvalý závazek stvrzený vyšší, božskou instancí („co Bůh spojil, člověk nerozlučuje“). Výjimečně mohla a může nejvyšší církevní instance udělit dispens, což je prakticky forma rozvodu.*“¹²

Rozvod je v poslední době velmi skloňované téma. Příkladem je Malta, která jako poslední země Evropy umožnila zánik manželství rozvodem. Tato změna proběhla až v roce 2011. Tamější obyvatelé, kteří jsou z 98% katolíci, si odhlasovali v referendu možnost rozvodu.¹³

Právní vztah, který vznikl uzavřením manželství, tedy rozvodem zaniká. Český zákonodárce s možností rozvodu počítá ještě dříve, než vůbec k uzavření manželství

¹⁰ Sociolog Ivo Možný: Rozvody nejsou takový problém jako muži bez odpovědnosti | Brno. Český rozhlas Brno [online]. Copyright © 1997 [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://brno.rozhlas.cz/sociolog-ivo-mozny-rozvody-nejsou-takovy-problem-jako-muzi-bez-odpovednosti-6457794>

¹¹ Sdružení pro Ottův slovník naučný. Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. 16. díl Lih – Media. fotoreprint. Praha: Paseka, 1999, s. 795.

¹² Rozvod – Sociologická encyklopedie. [online]. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rozvod>

¹³ Maltané se budou moci rozvádět, rozhodli tak v referendu — ČT24 — Česká televize. ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize [online]. Copyright © [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1262567-maltane-se-budou-moci-rozvadet-rozhodli-tak-v-referendu>

dojde a to například tím, že umožňuje úpravu majetkových poměrů snoubenců ve formě tzv. předmanželských smluv.¹⁴

Zákon č. 89/2012 Sb. (Dále jen NOZ) definuje rozvod takto: „*Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.*“¹⁵

Počet rozvodů se v posledních padesáti letech téměř ztrojnásobil.¹⁶ Je obecně známo, že každý rozvod za sebou zanechává výrazné důsledky např. majetkové vypořádání, výživné či výchova dětí. Tyto důsledky se týkají nejen rozvedených manželů, ale často taky jejich potomků či další rodinných příslušníků.

¹⁴ § 716 NOZ 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník

¹⁵ § 755, oddíl 2, NOZ 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník

¹⁶ Příloha č. 1 Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2017

2. Obecná charakteristika rodinného práva

Rodina tvoří nedílnou součást našich životů. Pro většinu z nás je rodina velmi důležitá, mnohdy své příbuzné bereme za samozřejmost a ani si neuvědomujeme, co pro nás právě naše rodina představuje. Jsou to lidé, kteří se za nás postaví, kteří v nás věří a bez kterých by náš život byl prázdný.

Ve většině případů hraje rodina hlavní roli v životě, neboť formuje osobnost člověka, jeho sociální charakter a v neposlední řadě má zásluhu na osobním rozvoji každého jedince. Podoba dnešní rodiny je výsledkem dlouhodobého vývoje společnosti.

Jak již bylo řečeno v úvodu práce, naše společnost je založena na rodině. Je známo, že právě rodina je místem, kde se již od mládí učíme lásce, pokoře a respektu vůči druhým. O rodině hovoříme všude tam, kde na jednom místě žije pár, který společně hospodaří a vychovává děti.

Moderní rodina má mnoho funkcí. Již od narození potomka se mu rodiče snaží předávat své povahové vlastnosti, učí ho dobrým mravům a vychovávají z něj pozitivně smýšlejícího člověka. V současné společnosti existuje mnoho podob rodiny, od úplné rodiny po neúplnou, kde jeden z rodičů sám vychovává své ratolesti.¹⁷

Jak uvádí MATOUŠEK, 2003, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť. Rodina odedávna existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti. Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti. Reprodukují člověka nejen jako živočicha, zprostředkují mu vrůstání do jeho kultury a společnosti.* (MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť.* 2003).

2.1 České moderní rodinné právo

2.1.1. Historický vývoj

Významná změna přišla v roce 1811, neboť na našem území, které patřilo do Rakouského císařství, vstoupil v platnost **Všeobecný zákoník občanský rakouský** (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „ABGB“). Tento zákoník používal pro definování manželství výhradně právo občanské. Toto také vychází z instrukce císařovny Marie Terezie, která říká: *„Není třeba se vázat na římské právo, ale naopak je třeba se*

¹⁷Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action 2016-2017, s. 5

*opřít o přirozenou slušnost.*¹⁸ Ačkoli ABGB vycházel ze zásad katolického práva, rozhodování ve věcech manželských bylo svěřeno z církevních orgánů na orgány státní. Dle zákoníku manželství představovalo smluvní vztah, který byl založen na svobodném rozhodnutí. Vzniku manželství bránily pouze popsané překážky. Subjekty manželství neměly rovnoprávné postavení, neboť žena byla podřízena muži. Zajímavostí je, že mnohá ustanovení zůstala v platnost až do roku 1949, kdy byl přijat zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.

Po vzniku ČSR byla v roce 1918 přijata tzv. **recepční norma** (zák. č. 11/1918 Sb.). Tato norma převzala dosavadní občanské právo, platné v ABGB. Z toho vychází, jak stabilní bylo rodinné právo, ale především kvalitu Všeobecného občanského zákoníku, který v oblastech rodinného práva přežívá od významných politických změn přes dvě světové války. Krátce poté vešla v platnost tzv. **manželská novela** (zák. č. 320/1919 Sb.), která upravovala formu manželství, překážky a rozlučitelnost manželství. Jednou ze změn je zavedení druhé formy sňatku, kterým byl sňatek občanský. Druhou velkou změnou je zavedení možnosti rozluky manželství, která představovala zrušení manželství bez ohledu na formu, kterou bylo manželství uzavřeno. Úprava rozlučitelnosti manželství však byla poměrně komplikovaná, neboť rozluka rozlišovala absolutní důvody s důvody relativními. Manželská novela umožňovala také dřívější institut ukončení manželství „od stolu a lože“, který neměl účinky právního zániku manželství ale pouze zánik povinnosti manželů spolu žít.

Vztahy mezi manžely i mezi rodiči a dětmi byly založeny na principu nadřazenému postavení muže v manželství i rodině. Manželskému otci náležela tzv. moc otcovská.¹⁹

Další velkou změnu přinesl **zákon o právu rodinném** (dále jen „ZPR“), který vstoupil v platnost dne 1. ledna 1950. ZPR vycházel z Ústavy 9. května.²⁰ Tento zákon zrovnoprávnil muže a ženu v manželství a rodině a stejně tak děti narozené mimo manželství. Podle ZPR byla uzákoněna pouze civilní forma sňatku, který vznikal souhlasným prohlášením manželů o vstupu do manželství před příslušným národním výborem. Pokud jde o zánik manželství, ZPR zavedl zánik manželství rozvodem na základě rozvratu vztahů mezi manžely.

¹⁸ Kadlecová, M. et al.: Vývoj českého soukromého práva, Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004, s. 78

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 24

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 25

Další změny nastaly vydáním ústavy v roce 1960, kdy došlo k rekodifikaci rodinného práva. V těchto letech také vznikl **zákon o rodině**, č. 94/1963 Sb. (dále jen „ZOR“). ZOR vyžadoval civilní formu sňatku, dále také přinesl i změny v oblasti rozvodu, kdy se upustilo od rozhodování o vině. Následně vznikl i **zákon o rodině** č. 132/1982 Sb., který však přinesl jen drobné úpravy. Další novelizace proběhla v roce 1992, která opětovně umožňovala možnost uzavření církevního sňatku.

Prvního ledna roku 2014 vstoupil v účinnost **nový občanský zákoník** (dále jen „NOZ“), který zahrnuje všechny odvětví soukromého práva. V České republice dnes představuje rodinné právo markantní část práva soukromého. Česká právní úprava rodinného práva procházela zejména v posledních letech řadou dynamických změn. Nynější rodinné právo je ukotveno v novém občanském zákoníku²¹ a je chápáno jako soubor právních norem, které regulují vztahy mezi manželi/partnery, ale i vztahy v rodině, jako například mateřství či otcovství nebo vztahy tzv. náhradní rodiny.

Předmětem právní úpravy rodinného práva jsou vztahy mezi členy rodiny upravující statusové, majetkové a osobní poměry. Za předmět rodinného práva jsou tedy považovány tři základní druhy právních vztahů:²²

- 1) vztahy mezi manžely,
- 2) vztahy mezi rodiči a dětmi, jejichž prostřednictvím vznikají i vztahy mezi dalšími příbuznými a,
- 3) vztahy tzv. náhradní rodinné výchovy.

Z historického pohledu vyplývá, že podoba současné české rodiny se za posledních desítek let velmi změnila. Výsledkem je, že dnešní mladí lidé jsou spíše zaměřeni na zájem jedince a upřednostňují své potřeby. Důsledkem toho vývoje se zájmem na jednotlivce je odklad manželství a zakládání rodiny v pozdějším věku.

2.1.2. Prameny

Základním zdrojem rodinného práva České Republiky je Občanský zákoník č.89/2012 Sb. a Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.). Mimo to právní úpravu rodinného práva můžeme najít v mezinárodních smlouvách či v právu Evropské Unie.

²¹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 13

Vnitrostátní prameny:

- ZRP (z. č. 115/2006 Sb.)
- NOZ (z. č. 89/2012 Sb.)
- ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
- OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)

Vybrané mezinárodní úmluvy:

- ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
- ÚMLUVA O OCHRANĚ DĚTÍ A SPOLUPRÁCI PŘI MEZIN. OSVOJENÍ (č. 43/2000 Sb. m. s.)

2.2 *Francouzské moderní rodinné právo*

2.2.1 *Historický vývoj*

Velké změny v oblasti rodinného práva byly zaznamenány na francouzském území během revoluce. Za zmínku stojí **dekret z 20. září 1792**, který odsouvá církev a nahrazuje jí občanským právem. Sňatek tedy mohl být uzavřen civilní formou, místem konání sňatečného obřadu byla radnice a zákon vyžadoval přítomnost čtyř svědků a pověřené osoby. Již zmíněný dekret navíc povolil i rozvod, který byl až do této doby až na pár výjimek zakázán. Aby manželství mohlo být ukončeno rozvodem, byl nutností oboustranný souhlas manželů, případně postačovala žádost jen jednoho z manželů pro konkrétní důvody (např. psychické problémy, neslučitelnost povah, cizoložství apod.).²³

V roce 1804 představil změnu **občanský zákoník (Code civil)**. V tomto zákoníku je zachována civilní forma sňatku za přítomnosti čtyř svědků a pověřené osoby, která vychází z dekretu z 20. září 1792. Obecně můžeme o tomto zákoníku říci, že dosažení rozvodu se velmi ztížilo, např. manželství nemůže být ukončeno pro neslučitelnost povah apod. Co se týká postavení muže a ženy, tak i nadále zůstává podřazené postavení ženy, Článek 213 tohoto občanského zákoníku uváděl: „*Manžel musí svou ženu chránit, ale ta*

²³ DEBOVE, Frédéric; SALOMON, Renaud; JANVILLE, Thomas. *Droit de la famille*. 5. vyd. Paris: Vuibert, 2010. s.35

ho zároveň musí poslouchat. Žena musí nosit manželovo příjmení, bydlet s ním a podřídit se jeho úkolům. Manžel zase musí spravovat rodinné jmění. “²⁴

Období po francouzské revoluci bylo ve znamení obnovení monarchie, což mělo za následek zrušení možnosti ukončení manželství rozvodem. S návratem monarchie došlo k ustanovení katolicismu za státní náboženství.

Další výrazné změny přišly s francouzskou třetí republikou (1870-1940). Během třetí republiky žena i děti získávají nová práva. Dále byla rodina rozdělena do tří základních typů: tradiční rodina, rodina mimo manželství a adoptivní rodina.

V dnešní době se tedy na úpravě vztahů rodinného práva podílí občanský zákoník, který prošel od svého vzniku z roku 1804 několika novelizacemi. Např. zákon ze dne 27. 7. 1884 umožňoval rozvod na základě viny, která byla jedinou možnou příčinou zániku manželství. Později se zjistilo, že rozvod na základě viny ničil vztahy mezi manžely a proto se zákonodárce snažil rozvod zjednodušit a zavedl rozvod na základě dohody.

Občanský zákoník neuvádí žádnou definici rodiny, avšak můžeme tento pojem chápat jako propojení neosobních či rodinných vztahů. Je to také důležité místo zespolečenštění.²⁵

V nedávné době byl učiněn významný krok ke zrovnoprávnění homosexuálních a heterosexuálních párů ve Francii. Významnou změnu přinesla úprava občanského zákoníku **zákonem č. 2013-404 ze 17. května 2013**. Tato změna dala možnost uzavřít manželství dvěma osobami různého či stejného pohlaví (čl. 143 C. civ.).

Francouzi tomuto manželství přezdívali „manželství pro všechny“. Právě díky úpravě zákona o manželství ze 17. května 2013 se Francie stala devátou zemí v Evropě, která dovoluje manželství homosexuálů.²⁶ Tato změna umožnila i homosexuálním párům práva na adopci či možnost dědictví.

Prosazení tohoto návrhu ve Francii nebylo snadné, zákon se setkal s velkým odporem. V ulicích hlavního města se konaly opakované protesty, kterých se zúčastnilo přes 1 milionů obyvatel Francie. Během protestů musela zasahovat i police a zraněny byly desítky lidí.²⁷

²⁴ Code civil des Français 1804/Texte entier - Wikisource. [online]. Dostupné z: https://fr.wikisource.org/wiki/Code_civil_des_Français_1804/Texte_entier

²⁵ Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s. 3,

²⁶ Le mariage pour tous | Gouvernement.fr. Accueil | Gouvernement.fr [online]. Copyright © KENZO [cit. 25.04.2019].

Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/action/le-mariage-pour-tous>

²⁷ Le Monde ze dne 27. 5. 2013 – Dernière démonstration de force pour les opposants au mariage homosexuel

Francouzská právní úprava definuje vedle manželství i jiné formy soužití dvou jedinců, který je vzájemné soužití v konkubinátu (Concubinage) a tzv. Občanský pakt solidarity (Pacte civil de solidarité). Tyto formy jsou detailněji popsány v příslušné kapitole o vzniku manželství ve Francii.

Rodinné francouzské právo tak zajišťuje hned několik funkcí. První z nich je funkce symbolická, která slouží jako převod sociální struktury. Další z funkcí je například funkce operační, která pomáhá řešit konflikty v rodině.²⁸

2.2.2. *Prameny*

Mezi nejdůležitější zdroje francouzského rodinného práva patří občanský zákoník z roku 1804. Jako další významné zdroje můžeme uvést francouzskou Ústavu, mezinárodní smlouvy či právo Evropské unie.

Vnitrostátní prameny:

- Constitution (Ústava ze 4. října 1958)
- Code civil (občanský zákoník)
- Code de l'action sociale et des familles (zákon o sociálních službách a rodinách)

Vybrané mezinárodní úmluvy:

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Listina základních práv Evropské unie
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
- Úmluva o právech dítěte

Dostupné z: http://www.lemonde.fr/societe/article/2013/05/26/des-manifestants-anti-mariage-homosexuelinterpelles-sur-les-champs-elysees_3417612_3224.html; Le Figaro ze dne 13. 1. 2013 – [online]. Mobilisation historique contre le mariage pour tous

Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2013/01/13/0101620130113ARTFIG00217-mobilisation-historique-contre-le-mariage-pour-tous.php>.

²⁸ Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s.13

3. Vznik manželství v české právní úpravě

Česká právní úprava definuje vznik manželství v novém občanském zákoníku. Dle ustanovení §655 NOZ je manželství trvalým svazkem muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon, a dodává, že manželství vzniká svobodným projevem vůle muže a ženy, které je učiněno veřejně a slavnostním způsobem za přítomnosti dvou svědků.²⁹

Z definice vyplývá, že se jedná pouze o jednu ženu a jednoho muže, a tedy platí zásada monogamie. Dále z uvedené definice plyne, že manželství v ČR může být uzavřeno pouze mezi osobami opačného pohlaví.³⁰

Před samostatným slavnostním obřadem probíhá povinný proces tzv. předoddavkové neboli předšňatkové řízení, ve kterém se ověřuje totožnost snoubenců a splnění zákonem stanovených podmínek k uzavření manželství. Toto řízení provádí orgán veřejné moci, kterým je pověřený matriční úřad, v jehož správním obvodu bude manželství uzavřeno.

V České republice považujeme dle § 659 za moment vzniku manželství souhlasné prohlášení snoubenců o tom, že souhlasí se vstupem do manželství. Následné kroky sňatečného obřadu jako podpisy novomanželů, svědků, či zápis do matriky mají pouze deklaratorní účinek.

3.1 Podmínky vzniku

Pro řádně uzavřené manželství je nutné splnit několik zákonných požadavků. V této podkapitole jsou popsány požadavky kladené českým zákonodárcem pro osoby mající v záměru uzavření manželství.

Mezi zákonné požadavky, které musí být dodrženy pro řádné uzavření manželství:

- neexistence jiného manželství (zákaz bigamie či polygamie)
- neexistence příbuzenského vztahu v přímé linii
- dosažení sňatečného věku
- svéprávnost zletilého
- neexistence pěstounství, svěřenectví a poručenství³¹

²⁹ § 656, NOZ č. 89/2012 Sb.

³⁰ Osoby stejného pohlaví mohou vstoupit do registrovaného partnerství dle zákona č.115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých zákonů

³¹ §672 – 676 NOZ č. 89/2012 Sb.

Neexistence jiného manželství

Podmínka zákazu dvojího manželství je obsažena nejen v občanském zákoníku, ale i v trestním právu. Za trestné považujeme uzavření více než jednoho manželství. Zákon nedovoluje být manželem dvou osob. „*Kdo za trvání svého manželství uzavře manželství jiné, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Stejně bude potrestán, kdo uzavře manželství s osobou, která již je v manželství jiném.*“³² V rámci předcházení neplatným manželstvím snoubenci mají povinnost doložit neexistenci jiného manželství v tzv. předdodavkovém řízení.³³ Se zákazem polygamie či bigamie tj. více uzavřených manželství zcela souhlasím, neboť dle mého názoru jeden člověk není schopen fungovat a plnit manželské povinnosti vůči více než jedné osobě. Navíc toto tvrzení plyne i ze samotného slavnostního obřadu, kde si snoubenci před svědky a příslušnou osobou slibují vzájemnou věrnost.

Neexistence příbuzenského vztahu v přímé linii

Dle § 675 NOZ přímou linií v rámci příbuzenského vztahu rozumíme zákaz uzavírání manželství mezi předky, potomky a sourozenci. Totéž platí pro osoby, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením, neboť jak je ukotveno v zákoně, nejde pouze o vztah biologický, vyloučené je také uzavírání manželství mezi osobami, kde vznikl blízký příbuzenský vztah cestou právní (tj. např. v rámci osvojení).³⁴

Jak uvádí prof. Hrušáková: „*Zákaz sňatků mezi nejbližšími pokrevními příbuznými je dán spíše důvody morálními a společenskými, než důvody biologickými (blízké příbuzenství pouze zesiluje možnost přenosu geneticky podmíněných onemocnění).*“³⁵

Dosažení sňatečného věku

Manželství v České republice nemůže uzavřít nezletilý. Dle § 30 NOZ je zletilost stanovena na 18 let. Jak praví § 672 odst. 2 NOZ, soud může ve výjimečných případech povolit uzavření manželství také nezletilému³⁶, který nedovršil 18ti let. Hranice pro udělení výjimečného případu je stanovena na 16 let. V těchto případech probíhá řízení o

³² § 194 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³ §§ 6, odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ § 675, NOZ 89/2012 Sb.

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 73.

³⁶ § 672, NOZ č. 89/2012 Sb.

povolení uzavřít manželství, které se řídí zákonem č.292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních v hlavě č. V. (dále jen „ZŘS“)

Svéprávnost zletilého

Osoba, které byla zbavena svéprávnosti, nemůže za žádných okolností uzavřít manželství.³⁷ Základem tohoto je § 55 NOZ, který se zabývá omezením svéprávnosti. Člověku je tedy možné svéprávnost omezit, ale přitom musí být důkladně přihlíženo k rozsahu i stupni neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.

Svéprávnost může být omezena jen soudem.³⁸ Jediným důvodem k omezení svéprávnosti je nepřechodná duševní porucha, kvůli které člověk není schopen samostatně právně jednat.³⁹ Stejně jako tomu bylo u dosažení sňatečného věku, tak i v tomto případě se řízení bude řídit dle ZŘS.

Neexistence pěstounství, svěřenectví a poručenství

Poslední překážkou v uzavření manželství je neexistence pěstounství, svěřenectví či poručenství. Tato překážka je poměrně novou záležitostí, kterou přinesl NOZ. Tato překážka je definována v § 676 NOZ.

Jak praví zákon: „*Manželství nemůže být uzavřeno mezi poručníkem a poručencem, mezi dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, nebo pěstounem a svěřeným dítětem.*“⁴⁰

V porovnání s předchozí právní úpravou- zákonem o rodině, který se této problematice příliš nevěnoval, ale pouze definoval zákaz manželství v příbuzenském vztahu.

3.2 Neplatnost manželství

O neplatnosti manželství hovoříme tehdy, pokud bylo uzavřeno navzdory zákonem dané překážce k uzavření manželství. V případě uzavření takového manželství ustanovení § 681 NOZ požaduje, aby na takové manželství bylo nahlíženo jako na platně uzavřené až do okamžiku prohlášení za neplatné.

³⁷ § 673, NOZ č. 89/2012 Sb.

³⁸ §56, NOZ č. 89/2012 Sb.

³⁹ § 57, NOZ č. 89/2012 Sb.

⁴⁰ § 676, NOZ č. 89/2012 Sb.

Rozhodnout, zda je manželství platné či ne může pouze soud.⁴¹ Dle § 372 ZŘS poté soud rozhodne ve věci samé rozsudkem. Pokud v rozsudku prohlásí manželství za neplatné, považuje se zároveň za neuzavřené.

3.3 *Formy*

Dnešní podoba českého zákona předepisuje dva možné rovnoprávné způsoby vzniku manželství. Prvním způsobem je uzavřít občanský sňatek před příslušným orgánem, který je pověřený vést matriku (matriční úřad), druhým způsobem je uzavřít církevní sňatek před orgánem registrované církve nebo náboženské společnosti. Obě dvě formy jsou si navzájem rovné a snoubenci mají možnost volného výběru.

Jak jsem uvedla v úvodu kapitoly, před uzavřením manželství mají snoubenci povinnost projít povinným institutem předoddavkového řízení, které zkoumá, zda jsou splněny podmínky dané zákonem pro uzavření manželství.

Česká právní úprava definuje mimo manželství i jinou formu soužití dvou osob stejného pohlaví, které se věnuji v závěru kapitoly.

3.3.1. *Občanský sňatek*

Dle ustanovení § 657 odst. 1 NOZ vyplývá, že o občanský sňatek se jedná tehdy, když snoubenci vyjádří svou vůli před orgánem veřejné moci tj. za přítomnosti matrikáře. Matrikář je tedy zaměstnancem příslušného matričního úřadu, který má zvláštní odbornou způsobilost. Jeho úkolem je dbát na řádný průběh obřadu. V případě neúčasti matrikáře by vzniklo tzv. zdánlivé manželství, resp. manželství by bylo neplatné.

Místo určené ke konání občanské sňatku upravuje § 663 odst. 1 NOZ, který uvádí, že *orgán veřejné moci určí místo pro konání tohoto obřadu a přihlíží při tom k vůli snoubenců.*⁴² Nejčastěji se jedná o obřadní síň v budově obecního úřadu. Pokud snoubenci požádají o vykonání obřadu na jiném místě a zároveň splní požadavky na slavnostní povahu obřadu, úřad této jejich žádosti vyhová.

Na sňatečném obřadě je nutná přítomnost svědků dle NOZ §656 odst. 2. Na pohlaví svědků nezáleží. Svědků přítomných na slavnostním obřadu tedy nemůže být více, proto jsou další osoby účastníci obřadu považovány buď za družičky a družby či svatební hosty.

⁴¹ § 680 NOZ ve spojení s § 371 a násl. ZŘS.

⁴² § 663 odst. 1, NOZ č. 89/2012 Sb.

3.3.2. *Církevní sňatek*

V roce 1992 se díky novele ZOR provedené zákonem č. 234/1992 Sb. stal církevní sňatek rovnoprávnou formou občanského sňatku. Jak bylo řečeno v úvodní kapitole, v případě konání občanského sňatku jsou snoubenci povinni doložit zákonodárci náležité doklady. Totéž platí i v případě konání církevního obřadu.

Snoubenci mají povinnost doložit oddávajícímu osvědčení, které je vydáno matričním úřadem v obvodu obřadu. Toto osvědčení slouží jako potvrzení o tom, že snoubenci splňují požadavky dané zákonem pro uzavření manželství. Zákon definuje, že toto osvědčení pro uzavření církevního sňatku musí být aktuální a lhůta vystavení nesmí být delší než šest měsíců.⁴³

Církevního sňatek je definován dle ustanovení § 657 odst. 2 NOZ takto: *„Projevili snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem církve nebo náboženské společnosti oprávněné k tomu podle jiného právního předpisu, pak se jedná o církevní sňatek.“*

Při konání církevního sňatku je tedy povinností, aby učinili snoubenci prohlášení před příslušným orgánem církve. § 658 odst. 2 NOZ je věnován otázce, kdo je způsobilý vykonat církevní obřad. Ze zákona vyplývá, že tato osoba je pověřena církví, a tedy vnitřními předpisy příslušné církve. Co se týká místa obřadu, platí stejný princip.

Zvláštní povinnost pro oddávající církevních sňatků zákon stanovuje v § 666 odst. 2 NOZ *„Byl-li uzavřen církevní sňatek, je oddávající povinen do tří pracovních dnů od uzavření manželství doručit matričnímu úřadu, ..., protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle jiného právního předpisu.“* Pokud oddávající nesplní tuto povinnost, tak novomanželé nebudou moci obdržet od matričního úřadu oddací list.

3.3.3. *Jiné formy soužití*

Registrované partnerství

Po velkých diskuzích byl Parlamentem České republiky přijat zákon č. 215/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů ze dne 26. ledna 2006. ČR se tak přidala k většině evropských států, které obdobnou formou soužití upravují již několika desetiletí.⁴⁴ Česka právní úprava definuje partnerství takto:

⁴³ § 666, NOZ č.89/2012 Sb.

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 147

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen "partnerství"). Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství.“⁴⁵

Tento zákon dále definuje vznik a zánik registrovaného partnerství, neexistenci a neplatnost, a také podmínky jeho vzniku.

Registrované partnerství může uzavřít každý, komu to zákon přímo nezakazuje. Podle české právní úpravy není možné uzavřít partnerství mezi osobami různého pohlaví, musí se tedy jednat o dvě osoby stejného pohlaví, tj. dvě ženy nebo dva muži.⁴⁶

Česká právní úprava nepředpokládá u homosexuálních párů vznik potomstva. Za posledních pár let proběhly desítky průzkumů a diskuzí o adopci homosexuálními páry. Otázkou zůstává, zda je na tuto změnu česká společnost připravena. Jak uvádí sociolog D. Prokop v průzkumu, který ukázal, že 60% respondentů jsou příznivci homosexuálních manželství. „Argumentem odpůrců (manželství stejnopohlavních párů) je to, že by to narušilo hodnoty a vnímání manželství. Tady je odpověď, že společnosti to nijak výrazně nevadí," říká sociolog.⁴⁷

⁴⁵ §1 Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. Brno: Doplněk, 2006, s. 150.

⁴⁷ Podpora manželství homosexuálů roste. Nejkonzervativnější jsou muži nad 45 let - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/podpora-manzelstvi-homosexuálu-roste-nejkonzervativnejsi-jso/r~5e20284e1a5b11e992d50cc47ab5f122/?redirected=1555334961>

4. Vznik manželství ve francouzské právní úpravě

Ve Francii je sňatek považovaný za slavnostní obřad, který vystihuje povahu manželství.⁴⁸ Francouzská právní úprava definuje manželství v občanském zákoníku takto: „*Manželství je uzavíráno mezi dvěma osobami rozdílného nebo stejného pohlaví.*“⁴⁹ Z této definice plyne, že zákon dovoluje jak sňatky mezi opačnými pohlavími, tak i homosexuální sňatky mezi osobami stejného pohlaví.

Tomuto manželství se přezdívá „*manželství pro všechny*“, které bylo upraveno zákonem o manželství ze 17. května 2013. Tato změna zákona umožnila i homosexuálním párům práva na adopci či možnost dědictví. Během prvních pěti let bylo ve Francii uzavřeno přes 40 000 homosexuálních manželství a toto číslo uzavřených stejnopohlavních manželství se každým rokem na území Francii zvyšuje.⁵⁰

Aby snoubenci mohli vstoupit do manželství, musí splnit zákonem stanovené požadavky pro uzavření manželství. Tyto zákonem stanovené podmínky jsou rozebírány samostatně v podkapitole níže.

Manželé si musejí vzájemně projevovat respekt, věrnost, psychickou i materiální podporu.⁵¹ Manželé společně zajišťují morální i materiální funkčnost domácnosti. Zajišťují vzdělání dětem a připravují je do budoucnosti.⁵²

„Jestliže z manželské úmluvy neplyne rozdělení manželských povinností, jsou tyto povinnosti rozděleny mezi oba manžely dle jejich možností a schopností. Pokud jeden z manželů tyto povinnosti neplní, může být přinucen k plnění druhým manželem na základě ustanovení občanského soudního řádu.“⁵³

4.1 Podmínky vzniku

Dle francouzského občanského zákoníku platí tři tyto následující zákonné podmínky pro vznik manželství:

- podmínka psychologická (dobrovolný souhlas snoubenců)
- podmínka fyzická (vzájemné povědomí o zdravotním stavu)

48 Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s. 114

49 čl. 143, C. Civ.

50 Lemonde.fr [online]. 23. 4. 2018 [cit. 2019-04-15]. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2018/04/23/en-cinq-ans-40-000-couples-homosexuels-se-sont-maries_5289210_4355770.html

51 čl. 212, C. Civ.

52 čl. 213, C. Civ.

53 čl. 214, C. Civ.

- podmínka společenská (uzavírání nezletilých manželství) ⁵⁴

Psychologická podmínka

„Manželství není uzavřeno, pokud nebyl projevěn dobrovolný souhlas jej uzavřít.“⁵⁵ Tento dobrovolný souhlas musí splňovat dvě podmínky- musí existovat a musí být vysloven.⁵⁶ V případě, že jeden ze snoubenců nemůže mluvit, zákon připouští, že dobrovolný souhlas může být také projevěn gesty či pohledem.

Francouzská právní úprava manželství se snaží předcházet vzniku tzv. fiktivní manželství, kdy snoubenci nemají zájem, aby jejich manželství v budoucnu plnilo svou funkci (tj. založení rodiny) tím, že před vstupem do manželství musí matrikář vyvěsit oznámení chystaného sňatku v místě bydliště jednoho ze snoubenců, které musí obsahovat jména snoubenců, jejich povolání, budoucí společné bydliště a místo sňatku. Toto oznámení musí na dveřích radnice viset po dobu 10ti dnů. V případě uzavření fiktivního manželství se na manželství přihlíží jako absolutně neplatné, neboť je zde nedostatek projevu vůle manželství uzavřít.⁵⁷ „Každé manželství, které bylo uzavřeno, i přesto že nebyly dodrženy podmínky uvedené ve člancích 144, 146, 146-1, 147, 161, 162 a 163 může být ve lhůtě 30 let od uzavření sňatku napadeno samotnými manželi, osobami, které na tom mají zájem, nebo státním zástupcem.“⁵⁸

Existují i případy projevu dobrovolného souhlasu, který byl učiněný v omylu, či například omyl v totožnosti osoby, či jejich základních vlastnostech. V případě omylu se jeden z manželů může dožadovat neplatnosti manželství za podmínky, že tento omyl existoval v den konání sňatečného obřadu.⁵⁹

Fyzická podmínka

Dle francouzské úpravy manželství mezi fyzické podmínky patří požadavek na dosažení sňatečného věku. Podle francouzského občanského zákoníku je definice následující: „*Manželství nemůže vzniknout před dosažením osmnácti let.*“⁶⁰ Zákon nijak nedefinuje maximální hranici pro uzavření manželství, a tudíž můžeme říct, že je neomezená. Zákon definuje i případy, kdy je možné porušit dodržení minimální věkové

⁵⁴ Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s. 44

⁵⁵ čl. 146, C.Civ

⁵⁶ Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s. 49

⁵⁷ čl. 175, odst. 2, C.Civ

⁵⁸ čl. 184, C.Civ.

⁵⁹ čl. 180, odst. 2 C.Civ.

⁶⁰ čl. 144, C.Civ

hranice pro uzavření manželství, neboť státní zástupce může ve vážných případech udělit výjimku (např. těhotenství).

V případě udělování výjimky, francouzský zákonodárce vyžaduje souhlas obou rodičů s plánovaným manželstvím.⁶¹ V případě smrti jednoho z rodičů stačí dle zákona souhlas jedním z nich.

Mezi další fyzickou podmínku je nutností zmínit zdravotní stav snoubenců. Snoubenci by měli navzájem znát svůj zdravotní stav, ale toto seznámení zákon nevyžaduje, a tudíž je ponecháno na vůli snoubenců.

Společenská podmínka

Do těchto podmínek patří dle francouzské právní úpravy zákaz uzavírání manželství mezi příbuznými a zákaz dvojího manželství (bigamie).

Zákon otázku uzavírání manželství mezi příbuznými řeší následovně: „V přímé linii je manželství zakázáno mezi všemi předky a potomky a jejich příbuznými.“⁶² „V boční linii je sňatek zakázán mezi sourozenci.“⁶³ Francouzské rodinné právo také uvádí zákaz sňatku mezi příbuznými, který se týká osob příbuzensky více vzdálených (např. teta a synovec, strýc a neteř apod.). Zajímavostí je, že u adoptovaného dítěte dochází ke zdvojení tohoto zákazu, nesmí totiž uzavřít sňatek ani s adoptovanými rodiči, ani s rodiči či sourozenci biologickými či s dalšími příbuznými v přímé linii.

Ve výjimečných případech je možné zažádat prezidenta republiky o udělení výjimky.⁶⁴ Bez udělení výjimky není jiná možnost jak manželství uzavřít.

Zákaz dvojího manželství nalezneme ve francouzském občanském zákoníku v čl. 147 : „*Není možné uzavřít nový sňatek, aniž by zanikl ten předchozí.*“ Dnes je možné uzavřít nové manželství ihned po ukončení toho předchozího. V porovnání s předchozím zněním občanského zákoníku totiž ženy musely dodržet lhůtu 300 dní od skončení předchozího manželství, než mohly vstoupit do manželství nového. Změnu přinesla novela účinná od 1. 5. 2005, která zcela lhůtu zrušila.⁶⁵

⁶¹ čl. 148 C.Civ

⁶² čl. 161, C.Civ

⁶³ čl. 162, C.Civ

⁶⁴ čl.164, C Civ

⁶⁵ čl. 261, přechozí znění C. Civ

4.2 *Neplatnost manželství*

O neplatné manželství se jedná v případě porušení podmínek francouzského občanského zákoníku k občanskému sňatku. Francouzský zákonodárce popisuje neplatnost manželství v článcích 180-202 občanského zákoníku.

Sňatek, který byl uzavřen bez svobodného projevu vůle obou manželů, či jednoho z nich, nemůže být napaden nikým jiným, než samotnými manželi či tím, jehož souhlas nebyl učiněn svobodně, případně státním zástupcem. Činění nátlaku na manžele, případně na jednoho z nich, včetně psychické obavy z rodičů, zakládá neplatnost uzavřeného manželství.⁶⁶

4.3 *Formy*

Ve francouzské právní úpravě existují dvě formy sňatku. První formou je sňatek občanský a druhou formou je sňatek církevní. Občanský zákoník nedefinuje sňatek církevní a můžeme říct, že tedy upřednostňuje sňatek občanský. V případě, že snoubenci chtějí uzavřít sňatek církevní, musí mu vždy předcházet občanský. V praxi to znamená, že snoubenci, kteří se rozhodnou pro církevní sňatek, musí podstoupit dvojí skládání manželského slibu, jinak by se jednalo pouze o symbolický obřad.

4.3.1. *Občanský sňatek*

Občanský sňatek je uzavírán veřejně úředníkem v místě bydliště alespoň jednoho ze snoubenců či jejich rodičů.⁶⁷

Manželé spolu s dobrovolným souhlasem o vstupu do manželství potvrzují a zároveň slibují povinnost žít, starat se a o své budoucí děti.⁶⁸

Francouzský zákonodárce stanovuje systém veřejného vyvěšování „*Sňatečný obřad se koná v místě, kde má jeden ze snoubenců své trvalé bydliště nejméně měsíc před tím, než bylo vyvěšeno oznámení o konání svatby.*“⁶⁹

Jak je ukotveno v článku 63 C. Civ. úředník má povinnost vyvěsit na dveře radnice oznámení o chystaném sňatku. Toto oznámení musí splňovat zákonná kritéria: jména a příjmení budoucích manželů, zaměstnání, stávající místo bydliště spolu s budoucím společným bydlištěm a poslední podmínkou je místo chystaného sňatečného obřadu.

⁶⁶ čl. 180, C.Civ.

⁶⁷ čl. 165, C.Civ

⁶⁸ čl. 203, C.Civ

⁶⁹ čl. 74, C.Civ

Tyto tzv. ohlášky o svatbě mají za cíl zabránit vzniku tzv. fiktivních manželství⁷⁰. Tento ohláškový systém o manželství také navíc slouží k informování veřejnosti, která se může proti manželství vzepřít.

4.3.2. Jiné formy soužití

Občanský pakt solidarity (Pacte civil de solidarité)

Tento druh soužití je popsán ve francouzském občanském zákoníku článkem č. 515 a jeho definice zní následovně: *Občanský pakt solidarity je smlouva uzavřená mezi dvěma dospělými osobami stejného nebo opačného pohlaví, která organizuje jejich společný život.*⁷¹

Občanský pakt solidarity ze zákona nelze uzavřít v těchto případech:

1. příbuznými v přímé linii,
2. dvěma osobami, z nichž jedna je stále v manželství,
3. dvěma osobami, z nichž jedna má uzavřený občanský pakt solidarity.⁷²

Aby dva jedinci mohli uzavřít pakt solidarity, musí doložit vypracovanou dohodu a nezbytné dokumenty. Obsahem dohody je návrh na podílení společného života a majetkové vypořádání. Mezi nezbytné dokumenty, které jsou obě strany povinny předložit patří rodný list, občanský průkaz (příp. průkaz osvědčující identitu) a prohlášení o neexistenci jiného paktu solidarity. Příslušným úředníkem, který posuzuje dokumenty je úředník specializovaného soudu prvního stupně sídlící v místě společného bydlení.

Jak vyplývá z průzkumu, v posledních letech se počet uzavřených Občanských paktů solidarity vyrovnal počtu uzavřených manželství.⁷³ Důvod, proč je tento druh soužití stále více populárnější může být hned několik. Největší odlišností od manželství je snadné ukončení této smlouvy, které lze ukončit pouhým doporučeným dopisem s okamžitou platností.

⁷⁰ Fiktivního manželství uzavřené např. z důvodů získání nového občanství, finančního obohacení, lepšího postavení ve společnosti..

⁷¹ čl. 515, odst.1, C.Civ

⁷² Čl. 515, odst.2, C.Civ

⁷³ viz. Příloha č. 4 Komparace počtu manželství a partnerství ve Francii

Soužití v konkubinátu (Concubinage)

Další formou soužití dvou osob dle francouzské právní úpravy je soužití v konkubinátu. Definice uvádí, že se jedná o soužití dvou osob pohlaví různého nebo pohlaví stejného, které se vyznačuje stabilitou, stálostí a společným životem⁷⁴

Jako důkaz o životě v konkubinátu slouží certifikát, který je možné získat na radnici.

Mimo to, v případě soužití v konkubinátu nemají partneri žádné povinnosti vycházející ze soužití jako tomu je například u manželství či v případě uzavření Občanského paktu solidarity.⁷⁵

Podle INSEE (francouzský národní institut pro statistiku a ekonomické studie) žije každý pátý francouzský pár žije v konkubinátu.⁷⁶ V případě rozchodu dvou partnerů žijících ve volném svazku, každému z nich náleží jeho majetek. Na druhou stranu v případě smrti jednoho z partnerů nemá druhý žádný nárok na dědictví zesnulého partnera a to ani po letech společného soužití.

⁷⁴ čl. 515-8, C. Civ

⁷⁵ Quels sont les risques à acheter en concubinage ?. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 28. 04. 2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/famille/article/2017/07/11/quels-sont-les-risques-a-acheter-en-concubinage_5158850_1764986.html

⁷⁶ Pacs, mariage, concubinage : une protection à géométrie variable. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 28. 04. 2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/argent/article/2018/04/05/pacs-mariage-concubinage-une-protection-a-geometrie-variable_5280870_1657007.html

5. Zánik manželství v českém právu

Nový občanský zákoník uvádí, že manželství může zaniknout pouze zákonem daným způsobem.⁷⁷

Bývalá úprava zákona, kterou byl zákon o rodině, rozlišovala tři způsoby zániku manželství a to tyto:⁷⁸

- a) zánik manželství smrtí jednoho z manželů,
- b) zánik manželství prohlášením jednoho z manželů za mrtvého,
- c) zrušení manželství rozsudkem soudu o rozvodu manželství

Účinnost nového občanského zákoníku přinesla změnu v otázce zániku manželství. Do zákoníku byl § 29 zaveden nový institut zániku manželství a tím je změna pohlaví. Dle NOZ nemá změna pohlaví vliv na osobní stav člověka, ale přesto je důvodem k zániku manželství či registrovaného partnerství.

Jednotlivé druhy zániku manželství jsou popsány v následujících podkapitolách.

Obecně tedy můžeme říci, že manželství může zaniknout přirozeně (smrt, prohlášení za mrtvého) či nařízením vydané soudem (rozvod).

5.1. Zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého

Manželství zaniká okamžikem, kdy zemře první z manželů. V případě přirozené cesty ukončení manželství bývá smrt jednoho z manželů prokázána veřejnou listinou tj. úmrtním listem.⁷⁹

V případě smrti obou manželů manželství zaniká smrtí prvního z nich. Není-li jisté, který z manželů zemřel jako první, tak zákon vytváří právní domněnku, že zemřeli oba současně.⁸⁰ Toto zákon definuje pro případ, kdy manželé zemřou postupně, ale byla jejich smrt způsobena stejnou okolností (např. automobilová nehoda, letecká katastrofa, otrava...).

Pokud není možné smrt prokázat (úmrtním listem) tak manželství zaniká v momentě, kdy soud prohlásil smrt jedno z manželů.

⁷⁷ § 754 NOZ č.89/2012 Sb.

⁷⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006, s. 114

⁷⁹ § 26, NOZ č.89/2012 Sb.

⁸⁰ § 27, NOZ č.89/2012 Sb.

5.2 Zánik manželství změnou pohlaví

Než vstoupil v platnost NOZ věnoval se zániku manželství změnou pohlaví zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (dále jen „SZS“). Dnešní platná právní úprava definuje tento typ zániku v § 29 takto: *„chirurgický zákrok při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů“*

5.3 Zánik manželství rozvodem

Na rozdíl od uvedených způsobů je rozvod spolu se změnou pohlaví jedinou možností ukončení manželství za života obou manželů. Úpravu rozvodu najdeme v občanském zákoníku v § 755 až § 758. Ustanovení § 755 považuje za jediný objektivní důvod rozvodu manželství kvalifikovaný rozvrat, když *„manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení“*.

V běžném životě tento výrok znamená, že například manželé spolu nežijí. Jak vysvětluje § 758 NOZ, že *„manželé spolu nežijí, netvoří-li manželské či rodinné společenství, bez ohledu na to, zda mají, popřípadě vedou rodinnou domácnost s tím, že alespoň jeden z manželů manželské společenství zjevně obnovit nechce.“*

Česká právní úprava definuje dvě možnosti rozvodu, První možností je rozvod, ve které nejsou zjišťovány příčiny rozvratu, a tudíž se jedná o rozvod nesporný či dohodnutý. V druhém případě, když se manželé nedohodnou na vzájemné shodě, se jedná o rozvod sporný.

V případě, že manželé chtějí ukončit jejich manželství a mají nezletilé děti, platí pro ně speciální zákonná úprava. Dle zákona vyplývá, že soud manželství nerozvede do té doby, dokud nerozhodne o poměrech těchto dětí v době po rozvodu⁸¹.

Český občanský zákoník stanovuje podmínky, za kterých není možné manželství ukončit, i přes rozvrat manželství. Jednou z podmínek je například rozpor se zájmem nezletilého dítěte manželů. Mezi další podmínku patří například rozpor se zájmem manžela, který se na rozvratu manželství nepodílel.

Úpravu řízení o rozvodu manželství nalezneme v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Příslušným soudem v případě jakéhokoliv rozvodu, je okresní soud v místě posledního společného bydliště manželů.

⁸¹ § 755 odst. 3, NOZ č.89/2012 Sb.

Druhy rozvodů dle NOZ:

- rozvod sporný
- rozvod nesporný

Rozvod sporný

Prvním druhem je rozvod sporný neboli rozvod se zjišťováním příčin rozvratu. Jedná se o rozvod, kdy jeden z manželů se zánikem manželství nesouhlasí. V případě toho druhu rozvodu je soud, který o daném rozvodu rozhoduje, povinen zjišťovat rozvat manželství a jeho příčiny. Někdy je také tento druh rozvodu nazývaný „smluvený rozvod“.⁸²

Rozvod nesporný

Druhým typem rozvodu je rozvod nesporný neboli rozvod bez zjišťování příčin rozvratu. Jedinou podmínkou pro tento domluvený rozvod je, aby se druhý z manželů souhlasil s návrhem na rozvod manželství, podaný manželem prvním.

Mezi základní předpoklady pro tento typ rozvodu patří následující podmínky:

- manželství trvalo aspoň 1 rok
- manželé spolu minimálně 6 měsíců nežijí
- druhý manžel se k návrhu na rozvod připojí⁸³

⁸² Hrušáková in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. Academia iuris. s. 112.

⁸³ Druhy rozvodů - nesporný rozvod, smluvený rozvod, rozvod dohodou, sporný rozvod, ztížený rozvod. Rozvod on-line - právní poradna [online]. Copyright © 2011 Všechna práva vyhrazena. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://rozvodonline.webnode.cz/jak-na-rozvod-/druhy-rozvodu/>

6. Zánik manželství ve francouzském právu

Dnešní platná francouzská právní úprava umožňuje, aby manželství bylo uzavřeno mezi dvěma osobami různého či stejného pohlaví (čl. 143 C. civ.).

Francouzská právní úprava uvádí, že manželství může zaniknout buď přirozenou cestou tj. smrtí jednoho z manželů, nebo rozvodem. Ukončení manželství rozvodem je jediný způsob, jak ukončit společný manželský vztah ještě za života manželů. „Dle francouzského zákoníku manželství tedy zaniká:

1. Smrtí jednoho z manželů
2. Vyhlášením rozvodu⁸⁴

Ukončení manželství smrtí jednoho z manželů není dále ve francouzském občanském zákoníku více rozebíráno.

Dle francouzského zákoníku existuje partikulární možnost, kterou je manželská rozluka (séparation du corps). Tato možnost představuje, že manželé nesdílí společné bydlení, ale jejich manželství trvá i nadále.⁸⁵

6.1 Zánik manželství rozvodem

Francouzská právní úprava v řešení manželství rozvodem prodělala v roce 2016 hned několik úprav zákonem č. 2016-1547 z 18. listopadu 2016. Například hned do úvodu kapitoly byl přidán odstavec, který uvádí: „*Manželé mohou svolit k rozvodu jejich manželství tím, že podepíší listinu, kterou následně schválí advokát. Listina je poté předána k projednání notářovi.*“

Dle článku 229 francouzského občanského zákoníku jsou uvedeny 4 následující druhy rozvodu:

- rozvod na základě přijetí rozvratu manželství (divorce pour acceptation du principe de la rupture du mariage)
- rozvod pro zavinění - (divorce pour faute)
- rozvod pro definitivní narušení manželského pouta (divorce pour altération définitive du lien conjugal)
- rozvod po vzájemném souhlasu (divorce par consentement mutuel)

⁸⁴ čl. 227, C.Civ

⁸⁵ čl. 299-304. C.Civ

Rozvod na základě přijetí rozvratu manželství

Návrh na tento druh rozvodu může být podán společně nebo jedním z manželů na základě dohody o tom, že manželství je narušené. Ani jeden z manželů nezkoumá příčiny zavinění.⁸⁶ V případě, že soudce je přesvědčen o narušení manželství, vyhlásí rozvod a určí následky ukončení manželství.⁸⁷

Rozvod pro zavinění

Až do roku 2004 byl tento druh rozvodu dlouhodobě jediným možným rozvodem.⁸⁸ Žádost o rozvod podá jeden z manželů v případě porušení manželských povinností. *„Rozvod může být vyžádán jedním z manželů, pokud dochází k vážnému či soustavnému nedodržování manželských povinností, za které je zodpovědný jeden z manželů, a které představují nemožnost zachovat společný život.“*⁸⁹

Mezi důvody vedoucí k porušení manželských povinností mohou dle francouzského občanského zákoníku patřit nevěra, domácí násilí, alkoholismus, agrese apod.

Rozvod pro definitivní narušení manželského pouta

Tento druh typu rozvodu nevyžaduje společný souhlas manželství ukončit. Rozvod pro definitivní narušení manželského pouta, jak už z názvu vyplývá, představuje přerušování společného soužití v manželství po dobu delší dvou let.⁹⁰

Rozvod po vzájemném souhlasu

Tento druh rozvodu je specifický tím, že zde existuje vzájemná shoda manželů. Do roku 2016 francouzský občanský zákoník uváděl pouze rozvod po vzájemné dohodě konaný před soudem. Zákon č. 2016-1547 z 18. listopadu 2016 dále rozlišuje tento druh rozvodu a tedy stanovuje, že rozvod po vzájemné shodě může proběhnout před soudem nebo za přítomnosti notáře.

⁸⁶ čl. 233, C.Civ

⁸⁷ čl. 234, C.Civ

⁸⁸ Pierre Murat, Droit de la famille, 7. vydání Dalloz Action, 2016-2017 s. 245

⁸⁹ čl. 242, C.Civ

⁹⁰ čl. 238, C.Civ

Nejběžnějším druhem rozvodu je vzájemná domluva manželů. Tento rozvodový typ, definovaný v článkách 230 – 232 C. Civ. představuje nejčastěji formu zániku manželství ve Francii, a to přibližně až v 54 % případů⁹¹

Dle článku C. Civ. problematika řešení rozvodového řízení a jeho následků spadá do kompetence soudu TGI.

6.2 Manželská rozluka (*séparation du corps*)

Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly, jedná se o odloučení manželů, kdy manželé jsou osvobozeni od povinnosti společného soužití, přičemž ale jejich manželství stále trvá. Článek 296 francouzského občanského zákoníku uvádí, že k rozluce dochází za stejných podmínek jako při rozvodu. Žádost o manželskou rozluku může přejít v rozvodové řízení.⁹²

Návrh na manželskou rozluku se řídí podle stejných zásad jako rozvod.⁹³

V případě smrti jednoho z manželů přechází dědictví na přeživšího manžela, jakoby k rozluce nikdy nedošlo.⁹⁴

Manželská rozluka končí buď rozvodem, nebo vede k usmíření manželů. V případě souhlasu obou manželů může být manželství znovu obnoveno na základě notářského zápisu nebo prohlášením před matrikářem.⁹⁵

⁹¹ Levée de boucliers contre le divorce sans juge. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/famille-vie-privee/article/2016/05/18/levee-de-boucliers-contre-le-divorce-sans-juge_4921129_1654468.html

⁹² upravováno v čl. 306-309, C. Civ

⁹³ čl. 296 C.Civ

⁹⁴ Succession : les conséquences d'une séparation de corps. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 28. 04. 2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/argent/article/2015/10/24/succession-les-consequences-d-une-separation-de-corps_4796221_1657007.html

⁹⁵ čl. 305, C. Civ

7. Komparativní analýza

Tato kapitola je výsledkem celé práce, neboť se zde pokusím porovnat českou právní úpravu s francouzskou. Zejména se pokusím najít zajímavé odlišnosti již zmíněných právních úprav.

Právní úprava institutu manželství je v České republice stejně jako ve Francii zakotvena v příslušném občanském zákoníku. Hlavním cílem manželství obou popisovaných právních úprav je soužití dvou jedinců a zakládání rodiny. Obě právní úpravy nabízí mimo uzavření manželství ve svém občanském i jiné formy soužití, nicméně česká právní úprava pouze pro homosexuální páry. Na druhou stranu Francie, která je více liberálnější, prezentuje dokonce tři zákonné formy soužití dvou jedinců a dovoluje uzavřít všechny formy soužití jak heterosexuálním tak homosexuálním párům.

V následující části se zaměřím na podrobné srovnání vzniku a zániku manželství v ČR a Francie.

7.1 Komparace vzniku manželství

Na začátek je nezbytné zmínit, že právní úpravy se diametrálně odlišují v koncepci manželství. Zatímco pro českou právní úpravu je manželství výhradně svazek muže a ženy, francouzské pojetí manželství platí jak pro jedince stejného tak různého pohlaví. Tato změna francouzského zákona, která do definice manželství vkládá možnost homosexuálního manželství, vstoupila v platnost 17. května 2013. Český zákonodárce definuje pro osoby stejného pohlaví možnost uzavřít institut tzv. registrovaného partnerství, ve kterém je dovoleno vychovávat své vlastní děti, ale nemožnost si je osvojit.

Mimo to, francouzská právní úprava nabízí i jiné možnosti soužití dvou osob než je manželství a tím je Občanský pakt solidarity a soužití v Konkubinátu. Francouzský zákonodárce stanovuje, že všechny formy soužití dvou osob mohou být uzavřeny jak heterosexuálními, tak homosexuálními páry.

Obě popisované právní úpravy mají až na pár drobných výjimek relativně podobné zákonné podmínky pro uzavření manželství. Základem pro oba státy bylo právo římské, ze kterého se postupně formulovalo právo rodinné. Jedním z rozdílů je nutný souhlas obou rodičů⁹⁶, který francouzský občanský zákoník vyžaduje v případě nedosažení sňatečného věku. V České republice soud sice rodiče vyslýchá, ale i přes jejich nesouhlas

⁹⁶ v případě smrti jedno z nich, stačí pouze jeden souhlas.

je možné manželství uzavřít na základě rozhodnutí soudu. Další z odlišností je například uzavření manželství mezi příbuznými v boční linii, v České Republice tento sňatek zákon povoluje, ale francouzská právní úprava tento druh sňatku dovoluje pouze v případě mimořádné okolnosti.

Aby mohli být přistoupeno k uzavření manželství, musí v obou zemích snoubenci splnit zákonem stanovené podmínky k uzavření manželství. Nejzásadnějším rozdílem při vzniku manželství jsou oznámení o chystaném manželství ve francouzském právním systému. Jedná se především o publikaci, kterou příslušný úředník matričního úřadu musí ve stanovené lhůtě (10 dní před obřadem) zveřejnit na radnici v místě konání obřadu. Tato oznámení by měla plnit funkci jak zabránit falešným či účelovým manželstvím, neboť po celou dobu vyvěšení se může veřejnost vyjádřit k chystanému sňatku.

Dalším rozdílem je stanovení místní příslušnosti, čeští snoubenci mohou uzavřít manželství ve kterémkoli místě pověřeném matričním úřadem, zatímco francouzští občané jsou nuceni uzavřít sňatek v místě bydliště jedno ze snoubenců nebo jejich rodičů.

V České Republice mají snoubenci na výběr z dvou forem sňatku, první formou je sňatek civilní a druhou sňatek církevní. Česká právní úprava definuje obě dvě formy sňatku v občanském zákoníku a jejich postavení je navzájem rovné. Ve Francii mají snoubenci také možnost výběru z dvou totožných forem sňatku, ale na rozdíl od ČR francouzská právní úprava definuje v občanském zákoníku jen sňatek občanský, a tedy z toho bychom mohli říct, že ho velmi upřednostňuje před sňatkem církevním. V případě, že se francouzští snoubenci rozhodnou pro uzavření církevního sňatku, musí nejprve uzavřít občanský sňatek a poté až mohou uzavřít sňatek církevní. V jiném případě by samotný církevní sňatek nebyl považován za platný.

Pro porovnání je zde přehledová tabulka, která upozorňuje na největší rozdílnosti právních úprav a napomáhá k rychlé orientaci.

Komparace vzniku	ČESKÁ REPUBLIKA	FRANCIE
definice manželství	Manželství je možné uzavřít mezi mužem a ženou	Manželství mohou uzavřít osoby stejného či opačného pohlaví
místní příslušnost	Snoubenci mohou uzavřít sňatek na kterémkoli místě pověřeným matričním úřadem.	Snoubenci mohou uzavřít sňatek v místě svého bydliště či jednoho z jejich rodičů.
rovnocennost forem sňatku	Česká právní úprava staví obě dvě formy sňatku na stejnou úroveň	Francouzská právní úprava zná obě formy manželství, ale legální je pouze občanský sňatek.
souhlas rodiny v případě nedosažení podmínky věku	Soud přihlíží k souhlasu rodiny, ale i pře nesouhlas rodiny je možné manželství uzavřít:	Nutný souhlas obou rodičů. V případě smrti jednoho z nich, stačí souhlas druhého. Bez souhlasu není možné, aby nezletilý manželství uzavřel.
manželství v boční příbuzenské linii	Zákoník uvádí, že manželství nemůže být uzavřeno pouze mezi předky a sourozenci.	Zákoník uvádí zákaz uzavírání manželství jak v přímé linii, tak v boční (teta a synovec apod.)

7.2 *Komparace zániku*

Stejně jako v úvodu předchozí kapitoly, největším rozdílem je, že francouzská právní úprava umožňuje uzavřít manželství i osobám stejného pohlaví. V důsledku toho mají také tyto páry možnost své manželství ukončit.

Co se týká samostatného zániku manželství, v české i francouzské právní úpravě zaniká manželství velmi podobným způsobem. Český i francouzský zákonodárce definují zánik manželství přirozenou cestou (smrtí) nebo vyhlášením soudu (rozvod).

V české úpravě manželství je obsaženo navíc ukončení manželství změnou pohlaví. Tuto změnu přinesl do českého systému nový občanský zákoník č.89/2012 Sb.

V obou popisovaných úpravách jsou okolnosti rozvodu naprosto totožné, ale zdá se mi, že francouzská právní úprava řeší zánik manželství komplexnějším způsobem než právní úprava ČR. Vezmeme-li v potaz rozvod, francouzský občanský zákoník definuje hned čtyři druhy rozvodu, kde jeden z druhů rozvodu (rozvod po vzájemné shodě) může probíhat pouze za přítomnosti notáře. Tato změna zákona byla přijata zákonem o modernizace soudnictví 21. století dne 18. listopadu 2016. V případě tohoto rozvodu, manželé se na základě společné domluvy shodnou na následcích rozvodu, tj. péče o děti, výživné, majetkové vypořádání apod. Tato dohoda je následně podepsána advokáty a předána ke kontrole notáři, který rozhodne o rozvodu.

Francouzský občanský zákoník obsahuje možnost manželské rozluky (*séparation de corps*). Jedná se o možnost, která dovoluje manželům žít odděleně, přičemž jejich manželský svazek právně trvá dále. V porovnání s českou právní úpravou, která tuto možnost ve svém zákoníku vůbec nedefinuje. Obecně bychom mohli říci, že v praxi odloučení manželů v ČR existuje, ale není nikde definováno.

Pro porovnání je zde přehledová tabulka, která upozorňuje na největší rozdílnosti právních úprav a napomáhá k rychlé orientaci.

Komparace zániku manželství	Česká republika	Francie
zánik manželství	NOZ přinesl navíc i ukončení manželství změnou pohlaví.	Občanský zákoník upravuje zánik manželství smrtí nebo rozvodem.
důvod rozvodu	Rozvod je možný pouze za existence kvalifikovaného rozvratu manželství.	Rozvod je možný i na základě viny.
druhy rozvodu	Český zákonodárce rozlišuje rozvod sporný a rozvod nesporný.	Francouzský zákonodárce rozlišuje několik druhů rozvodů - viz kapitola 6.2.
úřad rozhodující o vyhlášení rozvodu	V české právní úpravě může být vyhlášen pouze soudem.	Ve francouzské právní úpravě může být rozvod vyhlášen soudem a v některém druhu rozvodu postačí jen přítomnost notáře
odloučení manželů	Možnost rozluky není definována v občanském zákoníku.	Tato možnost rozluky (séparation du corps) je upravována ve francouzském občanském zákoníku.

8. Rozbor příslušné právní terminologie

Tato kapitola obsahuje dvě části. První z těchto částí je věnována překladu vybraných problematických pojmů a druhá část této kapitoly obsahuje vypracovaný terminologický česko-francouzský glosář.

Součástí této kapitoly je především popis hledání a překládání francouzských pojmů, které jsem objevila při analýze francouzské právní úpravy manželství. Jako základní prameny jsem využívala především Čtyřjazyčný právní slovník, který nabízí nejen český ekvivalent, ale i ekvivalent v anglickém a německém jazyce, internetový slovník Larousse, právní slovník vydaný Evropským soudním dvorem či papírový česko-francouzský slovník od kolektivu Lingea.

8.1 Rozbor problematických pojmů

Rozbor pojmů představuje zajímavou část mé bakalářské práce, neboť zde se věnuji překladu francouzských právních textů. Pro tuto část podkapitoly jsem především vycházela z knižní publikace *Překlad v právní praxi*⁹⁷, jejímž autorem je Michal Tomášek.

Při překládání užíváme překladatelské postupy, které jsou uvedeny v publikaci *Překlad v právní praxi*. Mezi překladatelské postupy patří: transpozice, modulace, kalkování a výpůjčka.⁹⁸ Dle Tomáška je pro právní termíny využíván překladatelský postup kalkování (neboli překlad slovo od slova), který spočívá v přesném překladu z výchozího do cílového jazyka při zaměnění morfémů jejich příslušnými ekvivalenty.

V případě, že se jedná o slovní spojení či se překlady pojmů uvedených v glosáři neshodovaly, rozhodla jsem se provést analýzu těchto pojmů a následně se k nim pokusit najít vhodný český ekvivalent.

Seznam problematických pojmů:

1. mariage
2. mariage de complaisance
3. publication de bans
4. régime matrimonial

⁹⁷ TOMÁŠEK, M. (2003)

⁹⁸ TOMÁŠEK, M. (2003): str. 99

5. divorce
6. concubinage
7. Pacte civil de solidarité
8. état civil
9. filiation
10. séparation de corps
11. juge aux affaires familiales

1. Mariage (m.)

Prvním problematickým pojmem je „*mariage*“, neboť tento pojem je klíčový k porozumění celé práce. Tento pojem jsem vybrala k rozboru i přesto, že slovníky se shodují v jeho překladu.

Internetový výkladový slovník Larousse⁹⁹ definuje pojem jako: *Acte solennel par lequel un homme et une femme (ou, dans certains pays, deux personnes de même sexe) établissent entre eux une union dont les conditions, les effets et la dissolution sont régis par le Code civil (mariage civil) ou par les lois religieuses (mariage religieux); union ainsi établie.*¹⁰⁰

Právnícký slovník vydaný Evropským soudním dvorem¹⁰¹ uvádí dokonce dva české překlady: „*manželství*“ a „*sňatek*“. Dle mého názoru tento překlad není ovšem odpovídajícím českým ekvivalentem, neboť sňatek není synonymem manželství. Sňatek spíše chápu jako slavnostní akt, ve kterém vzniká dobrovolným souhlasem snoubenců o vstupu do manželství.

Jsem přesvědčena, že ze sémantického hlediska není manželství ekvivalentem pro „*mariage*“. Bohužel bližší ekvivalent český jazyk nezná a tudíž i v textu práce používám pro tento pojem překlad „*manželství*“. Za použitím tohoto překladu si stojím, i přesto, že tento český překlad není doslovným ekvivalentem francouzské právní úpravy, ale nýbrž je funkčním ekvivalentem.

⁹⁹ Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/mariage/49471?q=mariage#49377>

¹⁰⁰ Slavnostní obřad, kterým dává vznik mezi mužem a ženou (v některých zemích mezi osobami stejného pohlaví) spojení, jehož podmínky a zánik seřídí podle francouzského občanského zákoníku. V případě církevního sňatku se řídí pravidla církve.

¹⁰¹ Dostupné z:

[file:///C:/Users/ASUS/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Family%20law%20multilingual%20records_EU_EU_en%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ASUS/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Family%20law%20multilingual%20records_EU_EU_en%20(1).pdf)

2. Mariage de complaisance (m.)

Internetový slovník Larousse nezná toto slovní spojení a proto jsem se rozhodla najít definici k pojmu „Complaisance“¹⁰², který překládá jako: „*disposition d'esprit de celui qui cherche à faire plaisir en s'adaptant aux goûts ou aux désirs de quelqu'un.*“¹⁰³ Podobně se shodují s touto definicí i ostatní slovníky a nabízí například laskavost či ochota.

Právní slovník nabízí dvě varianty překladu tohoto slovního spojení fiktivní sňatek nebo účelový sňatek. Česká právní úprava se těmto manželstvím dále více nevěnuje. Právo Evropské Unie užívá ve svých směrnících „*fingovaná manželství*“. V případě podezření na uzavření takového manželství, je v České republice pověřena Policie ČR.¹⁰⁴

Slovní spojení „*mariage de complaisance*“ jsem tedy ve své práci přeložila jako účelová manželství.

3. Publication de bans

Další problematický pojem je „*publication du projet de mariage*“ nebo-li „*publication de bans*“. Slovník Larousse¹⁰⁵ nabízí: „*affichage obligatoire (sauf dispense) à la mairie de l'annonce d'un mariage, pendant dix jours*“¹⁰⁶

Právní slovník¹⁰⁷ uvádí pro tento pojem „*svatební ohlášky*“. Ve své práci jsem pro tento pojem použila překlad „*oznámení o chystaném sňatku*“.

Je zajímavé, že i Česká republika zná tento termín, avšak trochu v jiné souvislosti. Institut tzv. ohlášek je používán v dnešní době v církvi, příp. při konání církevního obřadu.¹⁰⁸

¹⁰² Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/complaisance/17667?q=complaisance#17535>

¹⁰³ Liská vlastnost, díky které člověk dělá radost někomu jinému.

¹⁰⁴ Odhalený účelový sňatek - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online].

Copyright © 2019 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/odhaleny-ucelovy-snatek.aspx>

¹⁰⁵ Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/bans/7764>

¹⁰⁶ Je povinností vyvěsit na radnici oznámení o budoucím sňatku a to nejdéle 10 dní před slavnostním obřadem.

¹⁰⁷ Dostupné z:

[file:///C:/Users/ASUS/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Family%20law%20multilingual%20records_EU_EU_en%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ASUS/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Family%20law%20multilingual%20records_EU_EU_en%20(1).pdf)

¹⁰⁸ Biskupství brněnské [online]. Copyright ©9 [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z:

<https://www.biskupstvi.cz/storage/dokumenty/PZ-4-3.pdf>

4. Régime matrimonial

Tento pojem jsem objevila při popisování vzniku manželství ve francouzském občanském zákoníku. Celé slovní spojení ve slovnících není k dispozici. Běžné slovníky nabízí pro „*régime*“ řád, překlad, či dieta. Druhotný význam tohoto pojmu je trs (například trs banánů).

V případě rodinného práva „*régime matrimonial*“ představuje způsob úpravy majetkových poměrů v manželství. Tento způsob úpravy je upravován například předmanželskou smlouvou (*contrat de mariage*).

5. Divorce (m.)

Tento pojem představuje důležitou část práce. Larousse¹⁰⁹ ho vykládá takto: „*Dissolution du mariage civil prononcée par jugement.*“¹¹⁰

Všechny ostatní slovníky překládají pojem jako rozvod. I přesto, že se slovníky shodují, ze sémantického pojetí není podstata pojmu stejná jak pro francouzský, tak pro český jazyk. Vzhledem k tomu, že dle francouzské právní úpravy může vzniknout manželství mezi osobami stejného či rozdílného pohlaví, stejná pravidla platí i při ukončení manželství rozvodem.

Francouzský občanský zákoník dále rozlišuje čtyři druhy rozvodu. Zde navrhuji použít mé překlady, neboť ekvivalenty pro český jazyk v právních úpravách neexistují. Prvním je „*divorce par consentement mutuel*“ tedy rozvod na základě vzájemného souhlasu, dalším je „*divorce pour d'acceptation du principe de la rupture du mariage*“ tedy rozvod pro definitivní narušení manželského pouta, následuje „*divorce pour altération définitive du lien conjugal*“ rozvod na základě přijetí rozvratu manželství a posledním je „*divorce pour faute*“ tedy rozvod pro zavinění.

6. Concubinage (m.)

Na další pojem jsem narazila při popisování jiných forem spojení dvou jedinců. Francouzská právní úprava uvádí jako jednu z možností uzavřít „*concubinage*“.

Larousse¹¹¹ definuje jako: „*État de deux personnes non mariées qui vivent ensemble maritalement.*“¹¹²

¹⁰⁹ Dostupný z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/divorce/26183?q=divorce#26064>

¹¹⁰ Ukončení manželství rozsudkem.

¹¹¹ Dostupný z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/concubinage/17980?q=concubinage#17854>

¹¹² Vztah dvou osob, kteří sice neuzavřeli manželství, ale žijí spolu jako manželé.

Většina slovníků používá pro tento pojem překlad partnerství či souložnictví. Domnívám se, že překlad partnerství je zavádějící, neboť česká právní úprava definuje uzavírání partnerství jen mezi osobami stejného pohlaví.

V České republice se pro tento pojem používá hovorový výraz žít na „psí knížku“. Já navrhuji jako nejlepší ekvivalent pro pojem soužití v konkubinátu.

7. Pacte civil de solidarité (m.)

Další možností dle francouzského občanského zákoníku je „*Pacte civil de solidarité*“. Stejně jako je tomu v případě „*concubinage*“ slovníky se shodují a překládají „*Pacte civil de solidarité*“ jako registrované partnerství.

Ani v případě tohoto pojmu nezná česká právní úprava vhodný ekvivalent a proto jsem použila překladatelský postup kalkování. Výsledkem tedy navrhuji Občanský pakt solidarity.

8. État civil (m.)

Dalším zajímavým slovním spojením je „*état civil*“ na který narazíme ve francouzském občanském zákoníku.

Výkladový francouzský slovník Larrouse¹¹³ definuje pojem takto: „*Ensemble des qualités qui assignent à une personne sa place dans la société et la différencient des autres au point de vue de la jouissance et de l'exercice des droits civils ; service public chargé des actes de l'état civil dans chaque commune.*“¹¹⁴

Ze slovníku tedy vyplývá, že bychom tento pojem mohli přeložit jako osobní stav neboli základní data o každém z nás. Navzdory tomu jsem pro tento pojem použila překlad matrika neboli matriční úřad.

S tímto pojmem souvisí často zmiňovaný pojem „*Officier de l'état civil*“ ve francouzském občanském zákoníku, který provádí sňatečný obřad. Definici najdeme ve výkladovém slovníku Larrouse¹¹⁵ jako: „*dans chaque commune, le maire, seul compétent*

¹¹³ Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/état/31316/locution?q=%c3%a9tat+civil#162181>

¹¹⁴ Všechny vlastnosti, které jsou přiděleny osobě zastupující své místo ve společnosti a odlišující se od ostatních ve výkonu občanských práv; veřejná služba odpovědná za vedení o osobních stavech obyvatel v každé obci.

¹¹⁵ Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/état/31316/locution?q=%c3%a9tat+civil#162181>

pour délivrer des actes de l'état civil et responsable des registres de l'état civil, tenus en double et dont l'un est envoyé chaque année au greffe du tribunal de grande instance.“¹¹⁶

Ve své práci jsem jako překlad pro tento pojem použila matrikář.

9. Filiation (f.)

Internetový výkladový slovník¹¹⁷ nabízí tuto definici: „*Ascendance ou descendance entre individus en ligne directe ou collatérale.*“¹¹⁸

V ostatních slovnících jsem našla překlad „*filiation*“ jako příbuzenství nebo druhotný význam jako souvislost či spojitost. Dále rozlišujeme „*filiation naturelle*“ (pokrevní příbuzenský vztah mezi rodiči a jejich dětmi), „*filiation légitime*“ (vztah dětí narozených v manželství a jejich rodičů).

10. Séparation de corps (f.)

Dalším problematickým pojmem, na který narazíme ve francouzském občanském zákoníku při zkoumání zániku manželství je „*séparation de corps*“. Většina slovníků překládá „*séparation*“ jako rozdělení. V oblasti rodinného práva tento pojem chápeme jako rozluka, a v celém slovním spojení pak pojem znamená odluku manželů. Odluka manželů může být dále „*par consentement mutuel*“ tedy při vzájemné domluvě, „*sur demande acceptée*“ tedy na základě žádosti manželů, „*pour faute*“ na základě viny či „*pour rupture de la vie commune*“ tedy na základě porušení společného života.

11. Juge aux affaires familiales (m.)

Při popisování zániku manželství jsem narazila na zkratku JAF. Následně jsem vypátrala, že tato zkratka patří „*Juge aux affaire familiales*“. Mohly bychom říci, že je to zvláštní druh soudce ve francouzské právní úpravě, který představuje základní pilíř v rozvodovém řízení. Jeho hlavní kompetencí jsou rodinné spory.

¹¹⁶ V každé obci je jediný starosta oprávněný vydávat občanskoprávní akty. Dále je povinný vést matriční knihu ve dvou vyhotoveních, z něhož každoročně zasílá jeden exemplář k soudu prvního stupně.

¹¹⁷ Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/filiation/33716?q=filiation#33659>

¹¹⁸ Předkové a potomci mezi jednotlivci v příbuzenské linii.

Výkladový slovník Larousse¹¹⁹ uvádí tuto definici: „*Juge compétent pour connaître des litiges concernant le droit de la famille (exemple divorce, pension alimentaire, séparation de corps, garde d'enfants)*“.¹²⁰

Vzhledem k tomu, že v českém právní úpravě nenajdeme ekvivalent pro francouzského soudce, zdá se mi nejhodnějším překladem soudce.

8.2 *Glosář*

V této kapitole jsem sestavila česko-francouzský glosář, který vychází z termínů přeložených v práci. Glosář jsem zaměřila na termíny úzce související s manželstvím. Tučně označené jsou termíny, které byly rozebírány v předchozí kapitole.

Francouzský termín	Český překlad
acquêts (m.)	společný majetek manželů
acte de mariage (m.)	oddací list
aliénation (f.)	převod vlastnického práva
audition des futurs époux (f.)	pohovor budoucích manželů prováděný matrikářem
autorité compétente pour célébrer le mariage (f.)	příslušný matriční úřad
casser un mariage	prohlásit manželství za neplatné
Code civil (m.)	francouzský občanský zákoník
Code de l'action sociale et des familles (m.)	zákon o sociálních službách a rodinách
concubinage (m.)	soužití v konkubinátu
conditions de fond du mariage (f.)	zákonné požadavky pro uzavření manželství
consentement libre (m.)	dobrovolný souhlas
contrat de mariage (m.)	předmanželská smlouva

¹¹⁹ Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/juge/45107/locution?q=juge+aux+affaires+familiales#173403>

¹²⁰ Soudce, který je kompetentní v oblasti sporů týkajících se rodinného práva (příkladem je rozvod, výživné, manželská rozluka, péče o dítě).

décès d'un époux (m.)	úmrť manžela
dissolution (f.)	zánik manželství
divorce (m.)	rozvod
divorce pour altération définitive du lien conjugal (f.)	rozvod pro narušení manželského pouta
divorce pour la faute (m.)	rozvod pro zavinění
divorce pour acceptation du principe de la rupture du mariage (m.)	rozvod na základě přijetí rozvratu
divorce par consentement mutuel (m.)	rozvod po vzájemném souhlasu
droit au mariage (m.)	právo uzavřít manželství
droits et devoirs des époux (m.)	manželská práva a povinnosti
époux,-ouse	manžel/ka
état civil (m.)	matriční úřad
état matrimonial (m.)	manželský stav
fiançailles (f.)	zásnuby
filiation (f.)	příbuzenství
juge aux affaire familiales (JAF)	soudce, který řeší rodinné spory
mariable (adv.)	zralý k manželství
mariage (m.)	manželství
mariage civil (m.)	občanský sňatek
mariage de complaisance (m.)	účelový sňatek
mariage religieux (m.)	církevní sňatek
ministère public (m.)	státní zástupce
minute d'un notaire (m.)	listina sepsaná notářem
nullité du mariage (f.)	neplatnost manželství
officier de l'état civil (m.)	matrikář

Pacte civil de solidarité (m.)	Pakt občanské solidarity
parties contractantes (f.)	osoby uzavírající manželství
patrimoine des époux (f.)	majetek manželů
publication de bans (f.)	ohlášení o chystaném sňatku
publication du projet de mariage (f.)	ohlášení o chystaném sňatku
régime matrimonial (m.)	úprava majetkových vztahů mezi manželi
registres de l'état civil (m.)	matriční kniha
séparation de corps (f.)	manželská rozluka
témoin (m.)	svědek
tutelle (f.)	poručenství
union de fait (f.)	svazek

Závěr

V úvodu bakalářské práce jsem si stanovila několik cílů. Primárním cílem bylo potvrzení či vyvrácení hypotézy, že manželství je v každé právní úpravě definováno jinak a tudíž se od sebe vzájemně odlišuje. Sekundárním cílem bylo sestavení terminologického glosáře, který bude odpovídat popisované oblasti. Dalším cílem bylo prozkoumat a popsat i jiné zákonem stanovené formy soužití dvou jedinců ve zkoumaných právních úpravách.

Na začátku práce jsem se nejprve zabývala přiblížením důležitých pojmů, které jsou základem k porozumění práce. Již v definování prvního pojmu jsem objevila zásadní rozdíl v koncepci manželství mezi ČR a Francií, neboť francouzský občanský zákoník umožňuje manželství pro všechny bez ohledu na sexuální orientaci. V ČR se v posledních měsících o manželství pro všechny vedou v Poslanecké sněmovně bouřlivé debaty, neboť 13. června 2018 podali někteří poslanci v čele s Radkou Maxou návrh na vydání zákona, který by změnil občanský zákoník č.89/2018 Sb.¹²¹

V další kapitole jsem se zabývala historickým vývojem rodinného práva na území České Republiky a Francie. Zde je také uveden seznam pramenů, podle kterých se rodinné právo v příslušných zemích řídí.

Ve třetí a čtvrté kapitole jsem detailně popsala, jak vzniká manželství v ČR a ve Francii. Především jsem se zaměřila na popis zákonných podmínek k uzavření manželství, překážek vylučujících vznik manželství a popis zákonných forem v porovnávaných zákonech. Dále jsem v těchto kapitolách popisovala jiné zákonné formy soužití dvou jedinců. Je zde patrné, že francouzský občanský zákoník je více tolerantní a nabízí hned několik možností soužití dvou jedinců.

Další dvě kapitoly se zabývaly popisem zániku manželství ve zkoumaných státních úpravách. Nejprve jsem definovala zákonem stanovené možnosti ukončení manželství a poté rozboru rozvodu v příslušných právních úpravách.

Za nejdůležitější část své práce považuji kapitolu, která se zabývá komparativní analýzou systému popisovaných států. V této části jsem se především zaměřila na popisování rozdílností, neboť právě hledání rozdílností považuji za přínosné. Na základě provedení analýzy mohu prohlásit, že česká a francouzská úprava manželství má jak mnoho rozdílných, tak i podobných znaků.

¹²¹ Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/58/00135812.pdf>

Další kapitola představuje jazykovou část, kde jsem pomocí několika slovníků přeložila problematické francouzské pojmy, které by mohly způsobit těžkosti. Součástí této kapitoly je také glosář obsahující francouzské právní termíny v souvislosti s manželstvím.

Během psaní své práce jsem dospěla k přesvědčení, že česká i francouzská právní úprava v otázce vzniku a zániku manželství se od sebe na základě provedení analýzy výrazně liší.

K aktuálnosti tématu v České republice bych chtěla říci, že jsem ráda prozkoumala a porovnala obě právní úpravy v této době, neboť za pár let by se změnami českého občanského zákoníku mohly být právní úpravy manželství naprosto totožné. Zároveň bych také chtěla inspirovat k přezkoumání obou úprav v několikaletém horizontu, neboť jak uvádím v úvodu, manželství je sice fenomén, který nemá obdoby, ale právní úpravy států se neustále modernizují a je možné, že za pár let zde objevíme zajímavá fakta.

Resumé

Le mariage présente une relation unique entre deux personnes qui n'a aucun équivalent. Même si les législations définissent d'autres types de l'union de fait, le mariage est la seule possibilité qui aie le droit de succession. Mon mémoire présente un thème très intéressant pour notre société contemporaine. L'objectif de mon mémoire est d'analyser la naissance et la dissolution du mariage dans les deux systèmes juridiques et successivement faire une analyse comparative de deux législations.

Ce mémoire est divisé en deux parties, la première partie décrit tous ces aspects théoriques et la deuxième partie présente en même temps l'analyse linguistique de termes complexes et le glossaire.

Au premier lieu je commence par la définition de concept des termes "*le mariage*" et "*le divorce*" qui sont nécessaires à connaître pour comprendre ce problématique.

Dans un autre chapitre je me consacre brièvement à l'histoire de droit de la famille en République Tchèque et aussi en France. Je mets l'accent sur les sources les plus importantes en décrivant des changements les plus marquants et l'évolution de principes de droit de la famille.

Dans deux chapitres suivants les législations tchèque et français sont présentées. En examinant les règlements je décris des formes de mariage, des conditions de fonds de mariage et des cas de nullité de mariage.

Ensuite, pour que je puisse faire une analyse comparative, deux chapitres suivants se focalisent sur la dissolution du mariage en République Tchèque ainsi qu'en France. Après avoir étudié les articles correspondants dans le code civil tchèque et français je décris les conditions possibles sous lesquelles le mariage peut être annulé. Je peux constater que selon les codes civils différents il existe deux possibilités qui annulent le mariage : soit naturellement (dans le cas du décès d'un des mariés) ou après décision judiciaire (le divorce).

Le chapitre qui suit présente la partie la plus importante, puisqu'il est dédié à l'analyse comparative de deux règlements. Principalement, je tiens à décrire les nuances entre les deux législations, car je les trouve le plus enrichissantes.

Au deuxième lieu la partie pratique commence par une analyse des termes problématiques au niveau de traduction. Cette partie a pour but d'établir des définitions et de trouver des équivalents français à la langue tchèque. Si je n'arrive pas à trouver un équivalent tchèque je suis forcée de deviner un nouveau terme en utilisant le dictionnaire

explicatif Larousse et les dictionnaires bilingues. Pour arriver à la fin de ma recherche, je travaille aussi avec un dictionnaire juridique tchèque-français, un dictionnaire juridique en quatre langues et en plus avec un dictionnaire tchèque-français non seulement pour les traducteurs. Grâce aux dictionnaires mentionnés j'essaie de faire une proposition de la traduction de termes problématiques. Après l'analyse linguistique de termes cette partie est achevée par un glossaire bilingue concernant les termes connectés avec le mariage.

Sur la base de mon analyse comparative je peux constater que les deux règlements sont bien différenciés. En ce qui concerne la naissance du mariage, la différence la plus marquante est surtout dans la définition du mariage. Au niveau sémantique, le concept de mariage chez les Français diffère complètement de celui des Tchèques. Quant à la dissolution, je pense que le divorce selon la législation française est plus complexe que celui en République tchèque. En comparaison avec la législation tchèque, je peux voir la complexité du divorce français dans le Code civil qui distingue quatre types de divorce.

Enfin, la conclusion de mémoire invite à réfléchir sur la contribution de mon analyse. On peut résumer que chaque législation est unique et qu'il est difficile de deviner s'il existe une législation parfaite car chaque législation est spécifique et possède des aspects positives et négatives.

Seznam použité literatury

Právní předpisy:

Code civil- francouzský občanský zákoník

francouzský zákon č. 2013-404 ze 17. května 2013 o manželství pro všechny

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

zákon o rodině č. 94/1963 Sb.

zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Tištěné zdroje:

DEBOVE, Frédéric; SALOMON, Renaud; JANVILLE, Thomas. *Droit de la famille*. 5. vyd. Paris: Vuibert, 2010. 417 s. ISBN 978-2-71117-7792-1.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006, 400 s. ISBN 80-7239-192-5

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. Academia iuris. 368 s. ISBN 978-80-7400-644-9.

KADLECOVÁ, Marta, et al. *Vývoj českého soukromého práva*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 213 s. ISBN 80-86432-83-1.

MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: SLON, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.

MURAT Pierre, *Droit de la famille*, 7. vydání Dalloz Action 2016-2017, 2130 s. ISBN 978-2-247-15277-3

Murphy, R.F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. SLON, Praha 1999. 268 s. ISBN 978-80-86429-25-0

Sdružení pro Ottův slovník naučný. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. 16. díl Líh – Media. fotoreprint. Praha: Paseka, 1999

STARBUCK, Gene H. *Families in context: understanding the sociology of families*. Third Edition. Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2014. 580 s. ISBN 978-1612057750.

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. 143 s. ISBN 80-7201-427-7.

Internetová zdroje:

Zákony České republiky [online]. Dostupné z: www.zakony-online.cz

Zákony České republiky [online]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz>

Oficiální portál Ministerstva spravedlnosti Francie [online]. Dostupné z: www.justice.gouv.fr

Oficiální databáze právních předpisů Francie [online]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr -

Oficiální portál Ministerstva spravedlnosti ČR [online]. Dostupné z: www.justice.cz -

Sociologická encyklopedie [online]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/> -

Interactive terminologie for Europe [online]. Dostupné z: <https://iate.europa.eu/home>

Právní akty - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/legislation/recent.html?locale=cs>

Jsme fér. Jsme fér [online]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/>

Mariages et pacs en 2018 | Insee. [online]. Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381498>

Honoré De Balzac, <https://citaty.net/autori/honore-de-balzac/citaty-o-manzelstvi/>

Code civil des Français 1804/Texte entier - Wikisource.
https://fr.wikisource.org/wiki/Code_civil_des_Français_1804/Texte_entier

Velvyslanectví České republiky v Paříži, [online]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_manzelstvi_ve_francii_1/obecne_informace.html

lhistoire.fr. Le magazine de référence des passionnés, <https://www.lhistoire.fr/la-revolution-du-mariage-civil>

Here are the 27 countries where same-sex marriage is officially legal - ABC News. ABC News – Breaking News, Latest News, Headlines & Videos [online]. Copyright © 2019 ABC News Internet Ventures. All rights reserved. [cit. 28. 04. 2019].

Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Culture/27-countries-sex-marriage-officially-legal/story?id=56041136>

Quelle procédure en cas de divorce ? | Notaires de France,
<https://www.notaires.fr/fr/couple-famille/divorce/les-differentes-procedures-de-divorce>

Levée de boucliers contre le divorce sans juge. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/famille-vie-privee/article/2016/05/18/levee-de-boucliers-contre-le-divorce-sans-juge_4921129_1654468.html

Le mariage pour tous | Gouvernement.fr. Accueil | Gouvernement.fr [online]. Copyright © KENZO [cit. 25.04.2019]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/action/le-mariage-pour-tous>

Dernière démonstration de force pour les opposants au mariage homosexuel [online]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/societe/article/2013/05/26/des-manifestants-anti-mariage-homosexuel-interpelles-sur-les-champs-elysees_3417612_3224.html; Le Figaro ze dne 13. 1. 2013

Mobilisation historique contre le mariage pour tous, [online]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2013/01/13/0101620130113ARTFIG00217-mobilisation-historique-contre-le-mariage-pour-tous.php>

Succession : les conséquences d'une séparation de corps. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde,
https://www.lemonde.fr/argent/article/2015/10/24/succession-les-consequences-d-une-separation-de-corps_4796221_1657007.html

Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 08.05.2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2018/04/23/en-cinq-ans-40-000-couples-homosexuels-se-sont-maries_5289210_4355770.html

Druhy rozvodů - nesporný rozvod, smluvený rozvod, rozvod dohodou, sporný rozvod, ztížený rozvod. Rozvod on-line - právní poradna [online]. Copyright © 2011 Všechna práva vyhrazena. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://rozvodonline.webnode.cz/jak-na-rozvod-/druhy-rozvodu/>

Quels sont les risques à acheter en concubinage ?. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 08.05.2019].

Dostupné z: https://www.lemonde.fr/famille/article/2017/07/11/quels-sont-les-risques-a-acheter-en-concubinage_5158850_1764986.html

Pacs, mariage, concubinage : une protection à géométrie variable. Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde [online]. Copyright © 2018 Denis Pushkarev [cit. 28. 04. 2019]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/argent/article/2018/04/05/pacs-mariage-concubinage-une-protection-a-geometrie-variable_5280870_1657007.html

Podpora manželství homosexuálů roste. Nejkonzervativnější jsou muži nad 45 let - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/podpora-manzelstvi-homosexualu-roste-nejkonzervativnejsi-justo/r~5e20284e1a5b11e992d50cc47ab5f122/?redirected=1555334961>

Biskupství brněnské [online]. Copyright ©9 [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.biskupstvi.cz/storage/dokumenty/PZ-4-3.pdf>

Odhalený účelový sňatek - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2019 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 25. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odhaleny-ucelovy-snatek.aspx>

Slovníky:

Dictionnaire juridique [online]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-juridique.com/>

European e-Justice Portal - Glossaries and terminology. [online]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_glossaries_and_terminology-119-en.do

Dictionnaire Français en ligne - Larousse. Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne, [online]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue>

E.LE DOCTE, Čtyřjazyčný právní slovník. 1. vyd. Praha: CODEX 1997. 766 s. ISBN 80-85963-09-4

Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník.....nejen pro překladatele, 2. vyd. Lingea 2011, 1390s. ISBN 978-80-87471-31-9

Seznam příloh

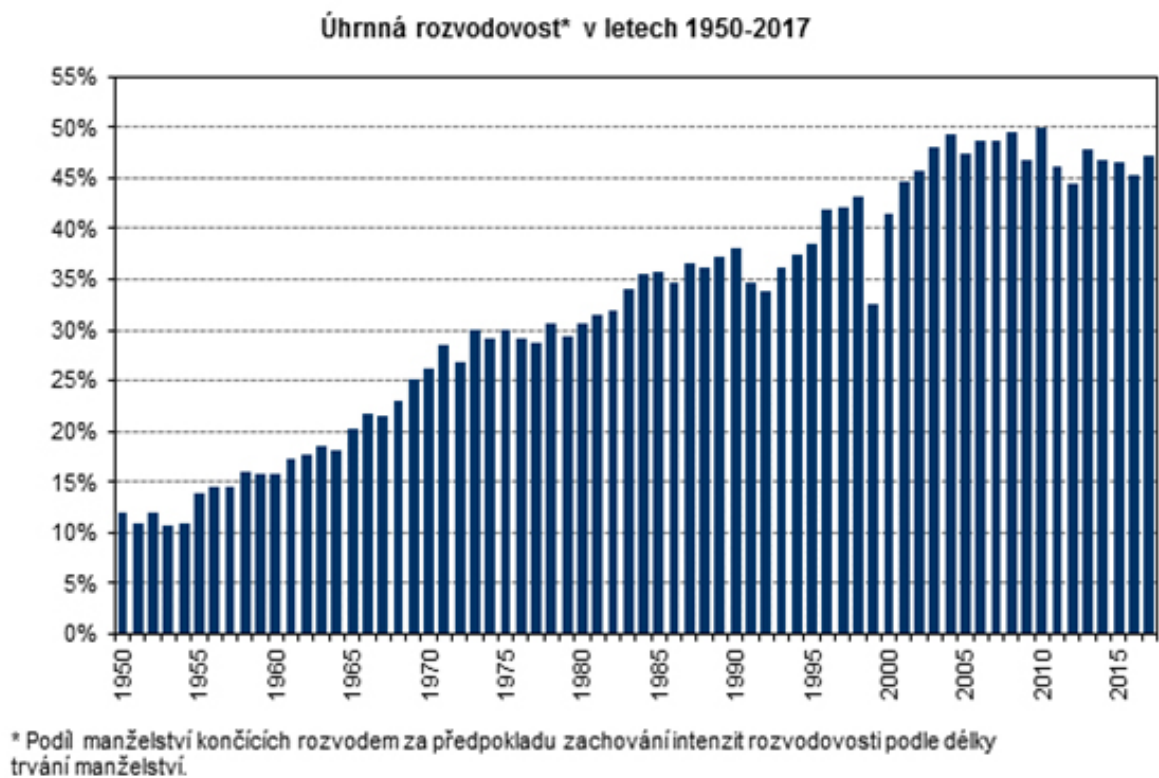
Příloha č. 1 Úhrnná rozvodovost v ČR v letech 1950-2017

Příloha č. 2 Sňatky a rozvody v ČR 1950-2017

Příloha č. 3 Sňatečnost svobodných žen v ČR v letech 1961-2017

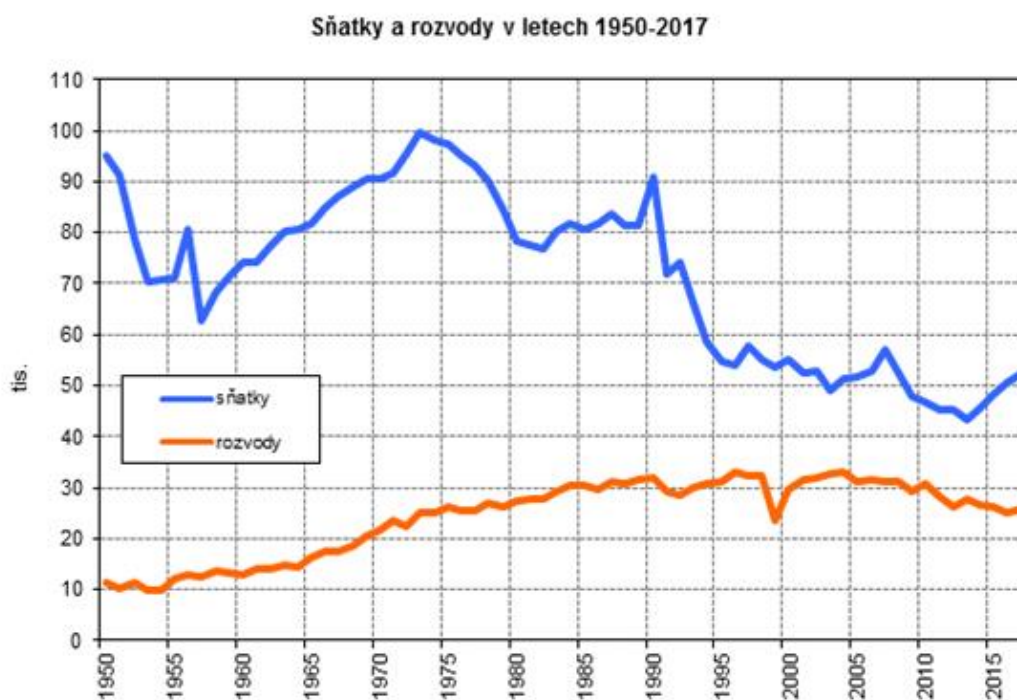
Příloha č. 4 Komparace počtu manželství a partnerství ve Francii

Příloha č. 1 Úhrnná rozvodovost v ČR v letech 1950-2017 ¹²²

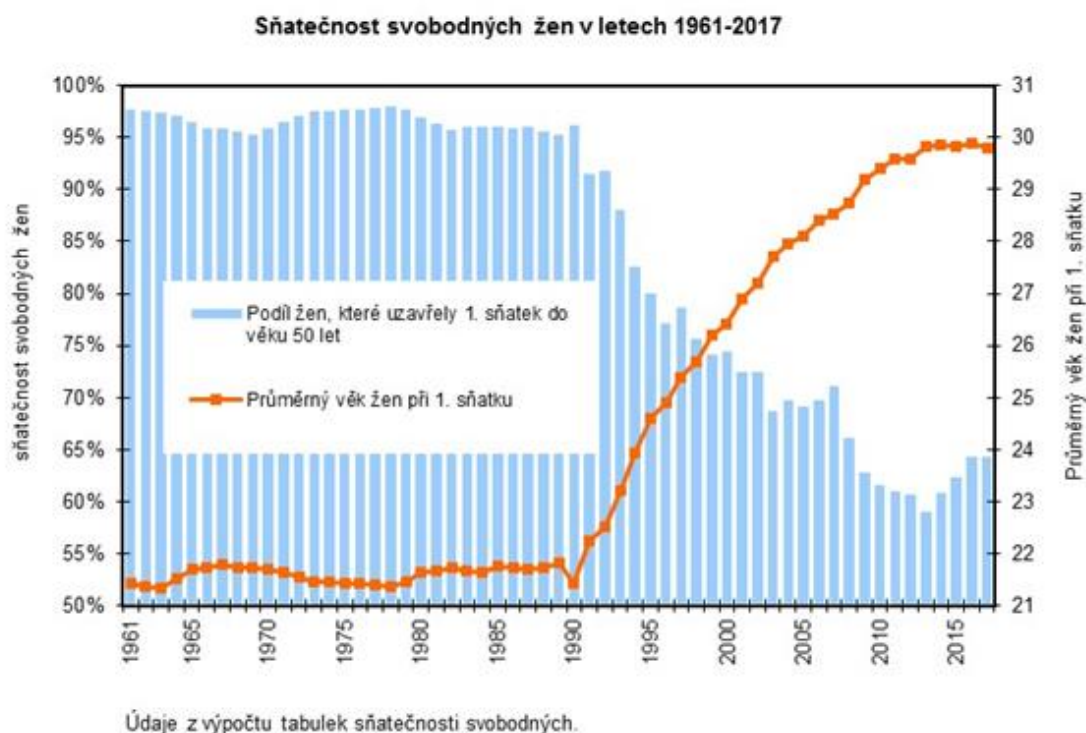
¹²² Český statistický úřad [online]. 30. 3. 2019. Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2017
Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2017>

Příloha č. 2 Sňatky a rozvody v ČR 1950-2017¹²³

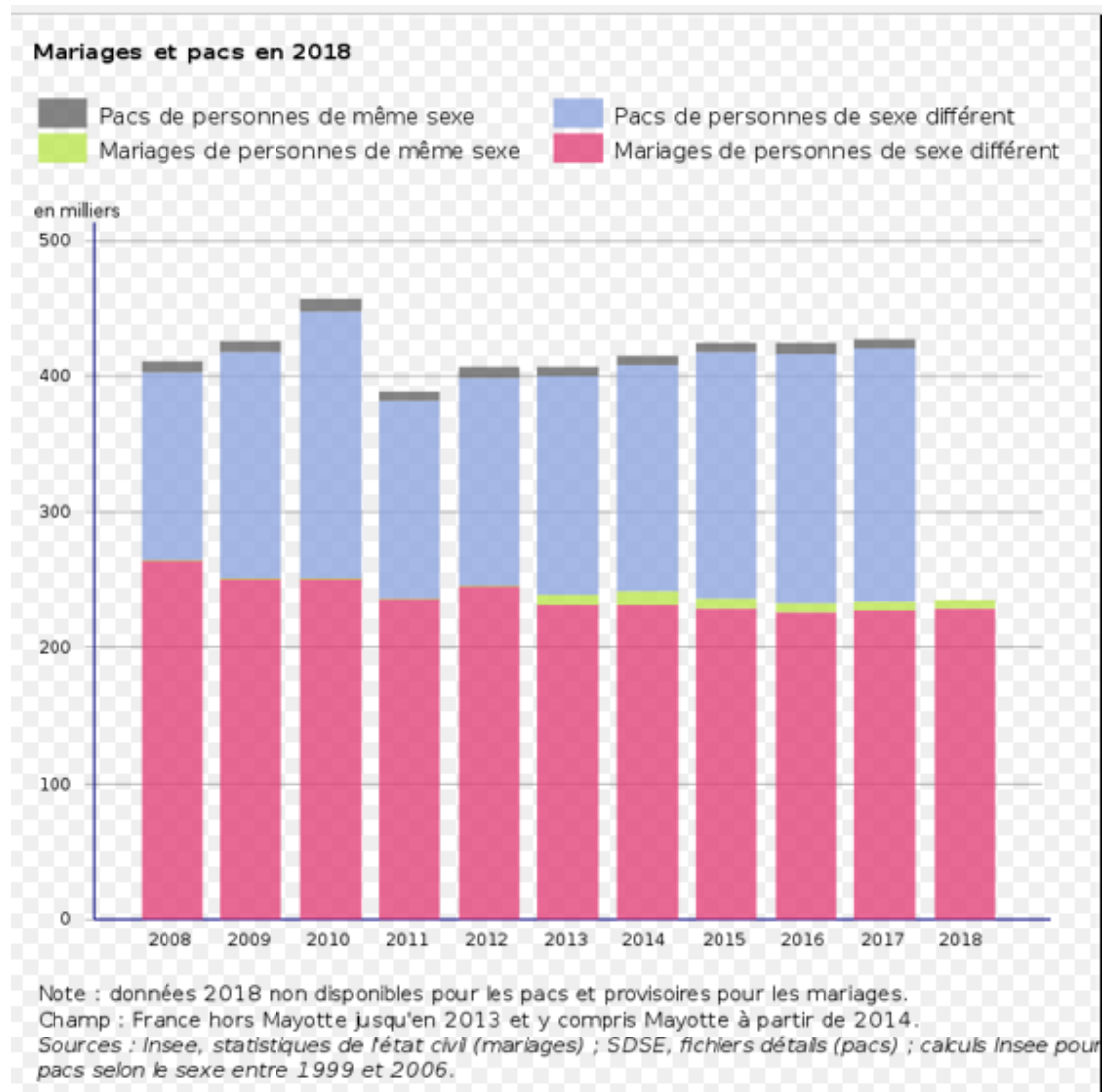
¹²³ Český statistický úřad [online]. 30. 3. 2019. Sňatky a rozvody 1950-2017, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/snatky-a-rozvody-1950-2017>

Příloha č. 3 Sňatečnost svobodných žen v ČR v letech 1961-2017¹²⁴

¹²⁴ Český statistický úřad [online]. 30. 3. 2019. Sňatečnost svobodných žen v letech 1961-2017, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/snatecnost-svobodnych-zen-v-letech-1961-2017>

Příloha č. 4 Komparace počtu manželství a partnerství ve Francii¹²⁵

¹²⁵Mariages et pacs en 2018 | Insee. [online]. Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381498>